

Beheren op Niveau

Inhoud

1.	Inleiding.....	5
2.	De structuurindeling van onze gemeente.....	7
3.	Beschrijving van de drie onderhoudsniveaus.....	9
4.	Het huidige onderhoudsniveau	13
4.1.	Resultaten van de burgerpeiling	13
4.2.	Resultaten uit de schouw.....	16
4.2.1.	Verhardingen	17
4.2.2.	Openbaar groen.....	18
4.2.3.	Openbare verlichting.....	19
4.2.4.	Straatmeubilair.....	19
4.2.5.	Berm- en slootbeheer	20
4.2.6.	Onkruidbestrijding.....	21
4.2.7.	Netheid openbare ruimte	21
5.	De gewenste onderhoudsniveaus.....	23
5.1.	Wensen van de inwoners	23
5.2.	De onderhoudsniveaus per structurelement.....	24
5.3.	Nuances per vakgebied.....	27
6.	Confrontatie van de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus	33
6.1.	Verhardingen	33
6.2.	Openbaar groen	34
6.3.	Openbare verlichting	34
6.4.	Straatmeubilair.....	34
6.5.	Berm- en slootbeheer	34
6.6.	Onkruidbestrijding.....	35
6.7.	Netheid openbare ruimte	35
6.8.	Achterstallig onderhoud.....	36
7.	Uit te voeren maatregelen.....	37
8.	Financiën.....	39
8.1.	Inleiding	39
8.2.	Het financiële beheer.....	39
8.3.	De benodigde financiële middelen.....	40
8.4.	Keuze voor alternatieve onderhoudsniveaus.....	42
8.5.	De dekking.....	45
9.	Communicatie en inspraak.....	47
	Bijlage I: Kaartmateriaal structuurindeling.....	51
	Bijlage II: Kaartmateriaal onderhoudsniveaus.....	53

1. Inleiding

De raad van de gemeente Etten-Leur heeft in het bestuursakkoord 2002-2006 aangegeven belang te hechten aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Er dient aandacht te zijn voor het planmatig en deugdelijk onderhouden van de openbare ruimte waarbij extra aandacht wordt gegeven aan zaken die een relatie hebben met veiligheid.

Ook uit contacten met onze burgers blijkt steeds weer dat veel waarde wordt gehecht aan de kwaliteit van de openbare ruimte. Deze moet schoon, heel en veilig zijn. Wat echter ontbreekt, is een referentiekader. Hoe schoon, heel en veilig moet het zijn? Welke inspanningen moeten hiervoor verricht worden en wat mag het kosten? Om hierover duidelijke afspraken te kunnen maken met onze inwoners en de raad, is het beheersinstrument "Beheren op niveau" opgesteld. In dit plan wordt de gewenste kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte vastgelegd. Er worden drie verschillende niveaus gehanteerd: Hoog, Gemiddeld en Sober. De openbare ruimte wordt niet over de gehele gemeente op hetzelfde niveau onderhouden. Er zijn keuzes gemaakt waarbij bijvoorbeeld het centrumgebied op het hoge niveau onderhouden wordt en het industrieterrein op het sobere niveau.

Omdat er heldere afspraken gemaakt worden over het gewenste onderhoudsniveau is de raad in staat om achteraf te toetsen of het college en de ambtelijke organisatie de verwachtingen waargemaakt hebben.

Met "Beheren op niveau" wordt over een langere periode vooruit gekeken. Vastgelegd is waar we nu staan en waar we over een aantal jaren willen staan. Jaarlijks worden de ambities vertaald in onderhoudsplannen waarin de maatregelen opgenomen zijn om de gekozen doelen daadwerkelijk te realiseren. Omdat de kwaliteitsniveaus duidelijk vastgelegd worden kan er ook geëvalueerd worden of de doelen daadwerkelijk gehaald zijn en kan er zondig bijgestuurd worden. Het opstellen van de onderhoudsplannen en het beschikbaar stellen van de financiële middelen hiervoor lopen parallel met de Planning & Controlcyclus zodat er een integrale afweging plaats kan vinden met de overige beleidsterreinen.

De openbare ruimte wordt gevormd door een aantal onderdelen zoals verhardingen, openbaar groen en verlichting. Per onderdeel wordt ingezoomd op het onderhoud en het beheer ervan. De nu voorliggende notitie zou onleesbaar worden als al deze facetten uitgebreid in deze notitie aan de orde zouden komen. Er is daarom gekozen voor het opstellen van een aantal deelnotities, en de conclusies uit deze deelnotities zijn verwerkt in deze hoofdnotitie. De volgende deelnotities zijn opgesteld (in te zien in het agendadossier):

- Notitie verhardingen
- Notitie openbaar groen
- Notitie openbare verlichting
- Notitie straatmeubilair
- Notitie berm- en slootbeheer
- Notitie onkruidbestrijding
- Notitie netheid openbare ruimte
- Notitie financiën

De opbouw van de deelnotities is voor zover mogelijk identiek gehouden. Elke deelnotitie is afzonderlijk te lezen.

Aan het agendadossier is ook nog toegevoegd het handboek "Kwaliteitsbeelden openbare ruimte". Hierin is het beeldmateriaal opgenomen waarmee de drie onderhoudsniveaus beschreven worden.

Naast de notitie Beheren op niveau, die iets zegt over het beheer van de openbare ruimte, worden ook duidelijke richtlijnen opgesteld voor het (op)nieuw inrichten van de openbare ruimte. Hiervoor wordt een handboek opgesteld waarin allerlei “standaard oplossingen” voor het inrichten van de openbare ruimte zijn opgenomen, het zogenaamde “Kwaliteitshandboek openbare ruimte”. Net zoals bij het onderhoud van de openbare ruimte zijn ook voor de inrichting drie verschillende niveaus gehanteerd. Bij het inrichten van de openbare ruimte (nieuwbouw of reconstructie) kan het bestuur aangeven op welk niveau de openbare ruimte (her)ingericht dient te worden. De ontwerpers kunnen vervolgens aan de hand van het kwaliteitshandboek de openbare ruimte vorm gaan geven. Overigens zal het een “dynamisch” handboek zijn aangezien nieuwe ontwikkelingen of gewijzigde inzichten kunnen leiden tot aanpassing van de omschreven “standaard oplossingen”. Het zal nog wel twee jaar duren voordat het handboek (grotendeels) gereed is.

Het plan “Beheren op niveau” is als volgt opgebouwd.

In hoofdstuk 2 worden de verschillende structurelementen beschreven die gehanteerd worden. Hieronder worden verstaan de “soorten” gebieden zoals woonwijken, parken, hoofdwegenstructuur, industrieterreinen, enzovoort. Aan deze structurelementen worden later onderhoudsniveaus gekoppeld.

De drie onderhoudsniveaus worden in hoofdstuk 3 beschreven. De volledige omschrijving met beeldmateriaal is te vinden in de bijlagen.

In hoofdstuk 4 wordt inzichtelijk gemaakt op welk niveau onze gemeente op dit moment onderhouden wordt. Dit gebeurt op basis van wat onze inwoners er van vinden (de burgerpeiling) en een uitgevoerde schouw.

In hoofdstuk 5 worden voorstellen gedaan voor de gewenste onderhoudsniveaus waarbij ook is aangegeven voor welke structurelementen de onderhoudsniveaus moeten gelden.

De confrontatie tussen het huidige onderhoudsniveau en het gewenste niveau vindt in hoofdstuk 6 plaats. De verschillen worden inzichtelijk gemaakt.

Om op het gewenste niveau te komen moet een aantal maatregelen genomen worden. Hier gaat hoofdstuk 7 op in.

In hoofdstuk 8 wordt het nu beschikbare budget afgezet tegen de gewenste financiële middelen.

Belangrijk is dat er voldoende draagvlak voor het nieuwe beheer komt en communicatie met onze inwoners is daarvoor van essentieel belang. In hoofdstuk 9 wordt aangegeven hoe onze inwoners betrokken zijn bij het opstellen van het nieuwe beleid.

De notitie Beheren op niveau is door de raad behandeld in de vergadering van 15 mei 2006. Vervolgens is de notitie in de inspraak gegaan. Naar aanleiding van de inspraakreacties en een bezuiniging die doorgevoerd moest worden, is de notitie op enkele punten aangepast. [De teksten die t.o.v. het oorspronkelijke plan zijn aangepast, zijn blauw gemarkeerd zodat de verschillen snel waar te nemen zijn.](#)

2. De structuurindeling van onze gemeente

Om tot een goed en efficiënt beheer te komen van de openbare ruimte, wordt aan alle onderdelen van de openbare ruimte een onderhoudsniveau toegekend. Om dit op een duidelijke en structurele manier te kunnen doen, is Etten-Leur opgedeeld in een aantal structuurelementen. Binnen een structuurelement worden gelijksoortige gebieden gebundeld en vervolgens wordt voor het betreffende structuurelement iets gezegd over het gewenste onderhoudsniveau. In deze notitie is uitgegaan van de volgende structuurelementen: de woonwijken, de winkelcentra, de parken en recreatiegebieden, het buitengebied, de bedrijventerreinen, de hoofdwegenstructuur, de bijzondere omgevingen en de sportparken. Natuurlijk zijn er nog meer structuurelementen te bedenken, bijvoorbeeld alle speelterreinen of alle voetpaden. Door een te grote diversiteit aan structuurelementen zal het overzicht verloren gaan en ook het beheer zal niet meer efficiënt kunnen plaatsvinden. De in deze notitie gekozen structuurelementen worden als logisch ervaren. Onderstaand wordt per structuurelement een korte toelichting gegeven.

Het structuurelement woonwijken wordt gevormd door alle woongebieden binnen de bebouwde kom. Hierbij wordt de standaard indeling en benaming aangehouden, zoals ook toegepast wordt binnen buurtbeheer (de 11 wijken).

Bij het structuurelement winkelcentra zijn alleen de winkelgebieden met een wijkoverstijgende functie, zoals het nieuwe winkelhart, de Kerkwerve en het Van Bergenplein apart opgenomen. Winkelgebieden zoals die bij de Trompetlaan en het Schoonhout hebben een meer wijkgebonden functie. Deze zijn dan ook opgenomen in het structuurelement woonwijken.

Het structuurelement parken en recreatie omvat de grotere groengebieden met een bovenwijkse functie. Hier onder vallen het Oderkerkpark, het Brabantpark, de Westpolderplas, de Oude Leemput en het Koninginnebos. De overige parken en groenelementen hebben meer een wijkfunctie en worden ondergebracht bij het structuurelement woonwijken.

Binnen het structuurelement bedrijventerreinen zijn alle gebieden opgenomen waar zich bedrijfspanden, industriepanden en / of kantoorpanden bevinden. In het structuurelement bedrijventerreinen kan onderscheid gemaakt worden in terreinen met bedrijven en industrie zoals Vosdonk en terreinen met hoofdzakelijk kantoorpanden zoals Parcstaete en Oostpoort. De bedrijventerreinen liggen zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

Het structuurelement hoofdwegenstructuur bestaat uit de belangrijkste ontsluitingswegen van de gemeente. Deze hoofdwegenstructuur is overgenomen uit de Structuurvisie Plus. Zie ook de kaart op bijlage 1.

Binnen de hiervoor genoemde structuurelementen kunnen nog gebieden aangewezen worden die wellicht op een hoger niveau onderhouden moeten worden dan het structuurelement waarin het betreffende gebied ligt. Deze gebieden worden gebundeld onder de naam "bijzondere omgevingen". Als bijzondere omgevingen worden aangemerkt: de omgeving van het NS station, de omgeving van de Nobelaer, de directe omgeving van enkele monumenten en de begraafplaatsen.

De sportparken worden in dit hoofdstuk alleen even kort genoemd. Aangezien deze een semi-openbaar karakter hebben en niet continu toegankelijk zijn, worden deze bij dit plan buiten beschouwing gelaten.

In afbeelding 1 zijn de structuurelementen in een tabel samengevat. In bijlage II is een kaart opgenomen waarop de structuurelementen grafisch zijn aangegeven.

Structuurelementen	Deelgebieden
Woonwijken	Baai, Banakkers, Centrum Oost, Centrum West, Etten-Leur Noord, Grient, Grauwe Polder, Hoge Neerstraat, Hooghuis, De Keen, Sanderbanken, Schoenmakershoek, Attelaken
Winkelcentra Parken en Recreatie	Winkelhart, Van Bergenplein, Kerkwerve Oderkerkpark, Brabantpark, Koninginnebos, De Oude Leemput, Westpolderplas.
Buitengebied Bedrijventerreinen	Alle (woon)gebieden buiten de komgrenzen - Vosdonk, Zwartenberg - Trivium, Oostpoort, Parcstaete
Hoofdwegenstructuur Bijzondere omgevingen	Gebiedsontsluitingswegen volgens Structuurvisie Plus Omgeving NS station, omgeving Nobelaer, begraafplaatsen, monumenten
Sportparken	sportpark Hoge Neerstraat, sportpark Lage Banken

*Afbeelding 1:
De structuurelementen in onze gemeente*

In hoofdstuk 5 zal de discussie plaats vinden welk onderhoudsniveau aan de verschillende structuurelementen gekoppeld moet worden. Uitgangspunt hierbij is dat in principe binnen één structuurelement alle onderdelen van de openbare ruimte op één en hetzelfde niveau onderhouden gaat worden. Dit vanwege het samenhangende effect op de openbare ruimte. Op deze regel kunnen natuurlijk uitzonderingen gemaakt worden. De onderhoudsniveaus waaruit een keuze gemaakt kan worden, zullen in het volgende hoofdstuk besproken worden.

3. Beschrijving van de drie onderhoudsniveaus

De kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte kan beschreven worden op basis van een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 staat voor slecht en 5 voor zeer goed. De onderhoudsniveaus zijn vastgelegd met behulp van beschrijvingen en beeldmateriaal in het document "Kwaliteitsbeelden openbare ruimte" (zie bijlage III). Overigens worden met het beeldmateriaal enkel de niveaus Hoog, Gemiddeld en Sober omschreven. Het niveau 1 is namelijk zo slecht dat dat in feite niet voor zou mogen komen. Het niveau 5 is zeer hoog en komt wel voor op locaties die onlangs gerenoveerd zijn, maar er wordt niet naar gestreefd om dat niveau te handhaven. Dit zou leiden tot onacceptabel hoge kosten.

Er is een methode ontwikkeld om met behulp van het beeldmateriaal en de beschrijvingen uit het document "Kwaliteitsbeelden openbare ruimte", het gemiddelde onderhoudsniveau van de openbare ruimte te becijferen en aan te geven op de schaal van 1 tot 5. Overigens zal hierbij een bepaalde bandbreedte gehanteerd worden. Als de openbare ruimte geschouwd wordt, zal het namelijk maar zelden voorkomen dat het niveau op een rond getal uitkomt. Er zullen onderdelen zijn die hoger of lager scoren en op basis van alle opnames wordt het rekenkundige gemiddelde bepaald.

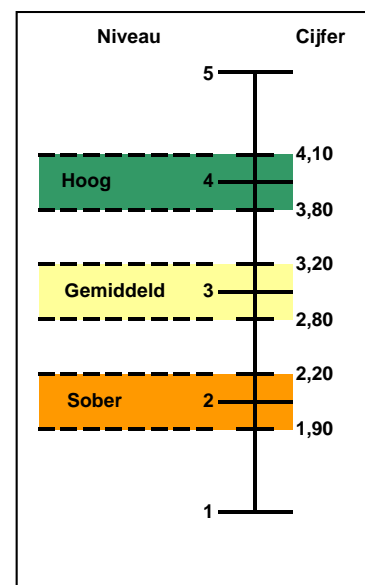
Er is sprake van het onderhoudsniveau "Hoog" als het niveau ligt tussen 3,8 en 4,1.

Er is sprake van het onderhoudsniveau "Gemiddeld" als het niveau ligt tussen 2,8 en 3,2.

Er is sprake van het onderhoudsniveau "Sober" als het niveau ligt tussen 1,9 en 2,2.

In afbeelding 2 wordt de bandbreedte inzichtelijk gemaakt.

Op de volgende pagina's worden in enkele zinnen de niveaus beschreven. Ter ondersteuning zijn ook enkele foto's toegevoegd die een beeld geven van het betreffende niveau. Voor een uitgebreide beschrijving van de niveaus wordt verwezen naar bijlage III.

Afbeelding 2:
Bandbreedtes van de onderhoudsniveaus

Niveau hoog

De openbare ruimte ziet er goed verzorgd uit. In de verhardingen komen nauwelijks oneffenheden voor. Het straatmeubilair is heel en goed onderhouden. Mankementen komen slechts incidenteel voor. Het openbaar groen ziet er goed verzorgd en kleurrijk uit. Er is weinig of geen onkruidgroei in het openbaar groen en op de verharding. Zwerfafval, graffiti en posters komen nauwelijks voor. Kortom, er valt weinig aan te merken op het onderhoud van de openbare ruimte.

Niveau gemiddeld

De openbare ruimte ziet er redelijk verzorgd uit. De verharding verkeert in een redelijke staat en schades komen in beperkte mate voor, incidenteel kunnen deze hinderlijke zijn. Het straatmeubilair vertoont lichte schade en staat hier en daar uit waterpas. Het schilderwerk is redelijk, maar er komt lichte lakschade voor. Er is redelijk wat onkruidgroei te zien in het openbaar groen en op de verharding, vooral in het groeiseizoen. Het openbaar groen ziet er nog redelijk verzorgd uit. Er is sprake van het nodige zwerfafval, en graffiti en posters komen redelijk vaak voor.

Niveau sober

De openbare ruimte ziet er hier en daar onverzorgd uit. De staat van de verharding is nog voldoende, maar er zijn duidelijk zichtbare schade. Het straatmeubilair staat er op nogal wat plaatsen slordig bij. Er is achterstand bij het schilderwerk. De onkruidgroei is duidelijk zichtbaar in het openbaar groen en op de verhardingen, vooral in het groeiseizoen. In het openbaar groen komen redelijk veel kale plekken voor als gevolg van afgestorven groen. Er komt vrij veel zwerfafval voor en ook posters en graffiti zijn duidelijk aanwezig.

---

4. Het huidige onderhoudsniveau

Het huidige onderhoudsniveau is op twee manieren in beeld gebracht. Allereerst is de mening van onze inwoners gevraagd door middel van een breed opgezette burgerpeiling. Daarnaast is de openbare ruimte op een objectieve manier geschouwd en is de kwaliteit vastgelegd op basis van het beeldmateriaal en de toetsingscriteria zoals omschreven in hoofdstuk 3.

4.1. Resultaten van de burgerpeiling

In 2005 is een uitgebreide burgerpeiling gehouden waarbij de mening van onze inwoners is gevraagd over enkele speerpunten uit het bestuursakkoord. Eén van de speerpunten is het onderhoud van de openbare ruimte. Met de burgerpeiling is getracht inzicht te krijgen in het resultaat van de inspanningen van de gemeente. De enquête voor het onderdeel openbare ruimte is uitgezet onder 2.000 inwoners en 41 % hiervan heeft gereageerd. Door de hoge respons kan gesproken worden van een representatief onderzoek en hiermee is een goed beeld ontstaan hoe onze inwoners (het beheer van) de openbare ruimte ervaren.

Er is een groot aantal vragen gesteld over de wegen, fiets- en voetpaden, de verlichting, het openbaar groen, het straatmeubilair, onkruidgroei en zwerfafval. Over het algemeen zijn onze klanten tevreden over de staat en het onderhoud van de openbare ruimte.

In onderstaande afbeeldingen worden de belangrijkste resultaten weergegeven. Voor een volledig verslag wordt verwezen naar het eindverslag van de burgerpeiling.

Afbeelding 3 geeft inzicht in de rapportcijfers die door onze inwoners gegeven zijn over de verschillende onderdelen van de openbare ruimte, en dan vooral met betrekking tot de technische staat van de onderdelen. Uit het overzicht blijkt dat onze inwoners redelijk tevreden zijn en dat alle aspecten redelijk gelijk scoren. Gemiddeld wordt een 6,9 gescoord voor de openbare ruimte. De openbare verlichting scoort met 7,5 het hoogst. Toch is er altijd nog een groep bewoners van ca. 28 % die slechts een 6 of een nog lager cijfer geven. Het verdient aanbeveling om dit gegeven te analyseren en er aan te werken om dit percentage te verlagen.

De gemeente Etten-Leur "om in te wonen" wordt goed gewaardeerd met een gemiddelde van 7,7. Aan deze relatief hoge score liggen nog andere aspecten ten grondslag dan enkel de openbare ruimte. Denk aan het voorzieningenniveau, de ruimte, het mooie buitengebied of het nieuwe winkelhart.

	Gem. rapportcijfer	5 of lager	6	7	8 of hoger	Totaal
Staat van verlichting	7,5	5%	8%	32%	55%	100%
Netheid wegen	7,0	9%	17%	38%	36%	100%
Staat van groen	6,9	16%	15%	36%	33%	100%
Staat van straten	6,8	12%	19%	35%	34%	100%
Netheid groen	6,8	14%	18%	38%	30%	100%
Staat van banken/ afvalbakken/ borden	6,8	10%	24%	42%	23%	100%
Gemiddelden van bovenstaande aspecten	6,9	11 %	17 %	37 %	35 %	100 %
Etten-Leur als gemeente om te wonen	7,7	3%	6%	30%	62%	100%

Afbeelding 3:

Beoordeling openbare ruimte in eigen buurt op een aantal aspecten

In afbeelding 4 zijn de resultaten weergegeven van de mate van tevredenheid over het onderhoud aan een aantal onderdelen van de openbare ruimte. Opvallend is dat het onderhoud aan voetpaden en trottoirs en het verwijderen van onkruid op verhardingen slecht scoren.

	Zeervrededen	Tevrededen	Tevrededen noch ontevrededen	Ontevrededen	Zeervrededen	Totaal
Onderhoud straatverlichting	12%	68%	13%	5%	2%	100%
Onderhoud speeltoestellen	6%	45%	42%	5%	2%	100%
Onderhoud gazons	11%	57%	19%	11%	3%	100%
Onderhoud fietspaden	6%	54%	25%	10%	4%	100%
Onderhoud bomen	9%	59%	18%	9%	5%	100%
Onderhoud woonstraten	7%	52%	21%	14%	6%	100%
Onderhoud perken, beplantingen	10%	52%	18%	15%	6%	100%
Onderhoud voetpaden, trottoirs	5%	36%	26%	22%	12%	100%
Verwijderen graffiti/ beklad- ding	5%	46%	42%	6%	1%	100%
Vegen van straten	10%	60%	18%	10%	3%	100%
Schoonhouden straten/wegen	9%	62%	16%	11%	2%	100%
Verwijderen onkruid straten/ stoepen	4%	32%	29%	25%	11%	100%

Afbeelding 4:

Tevredenheid met 12 aspecten onderhoud openbare ruimte in eigen buurt

De voorgaande tabellen geven informatie over hoe de Etten-Leurse bevolking in zijn totaal denkt over de openbare ruimte. Het is wenselijk om ook inzicht te hebben over de kwaliteit van de openbare ruimte op wijkniveau. Door het grote aantal enquêteformulieren dat verspreid is en de hoge respons, zijn er ook op wijkniveau representatieve uitspraken te doen.

In afbeelding 5 wordt het percentage inwoners weergegeven dat (zeer) ontevreden is over een aantal aspecten van het onderhoud van de openbare ruimte. De plusjes geven aan dat meer inwoners ontevreden zijn dan gemiddeld, en de minnetjes geven de inwoners aan die minder ontevreden zijn dan gemiddeld.

Te zien is onder andere dat inwoners van het Buitengebied relatief vaker ontevreden zijn, vooral over het schoonhouden van de straten en wegen in hun eigen buurt. Ook de inwoners van de wijk Etten-Leur Noord en Grauwe Polder zijn in grotere mate ontevreden over het onderhoud van hun straten.

	Voetpaden en trottoirs	Perken en beplantingen	Woonstraten	Bomen	Fietspaden	Gazons	Speeltoestellen	Straatverlichting	Verwijderen onkruid straten/ stoepen	Schoonhouden wegen en straten	Vegen straten	Verwijderen graffiti en be- kladding
Totaal	33%	20%	20%	14%	14%	14%	7%	7%	36%	13%	12%	7%
Woongebied												
Noord	-	0	-	0	0	0	0	0	0	-	0	0
Midden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zuid	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buitengebied	-	+	+	+	0	+	0	0	0	++	+	0
Wijk												
Grient	0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0
Sanderbanken	-	0	-	0	-	0	0	0	-	-	0	0
Baai e.o.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noord	+	0	+	0	0	0	0	0	+	0	+	0
De Keen	-	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hooghuis	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0
Centrum Oost	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0
Centrum West	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0
Grauwe Polder	+	0	+	0	0	0	0	0	0	+	0	0
Banakkers	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hoge Neerstraat	-	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Buitengebied	-	+	+	+	0	+	0	0	0	++	+	0

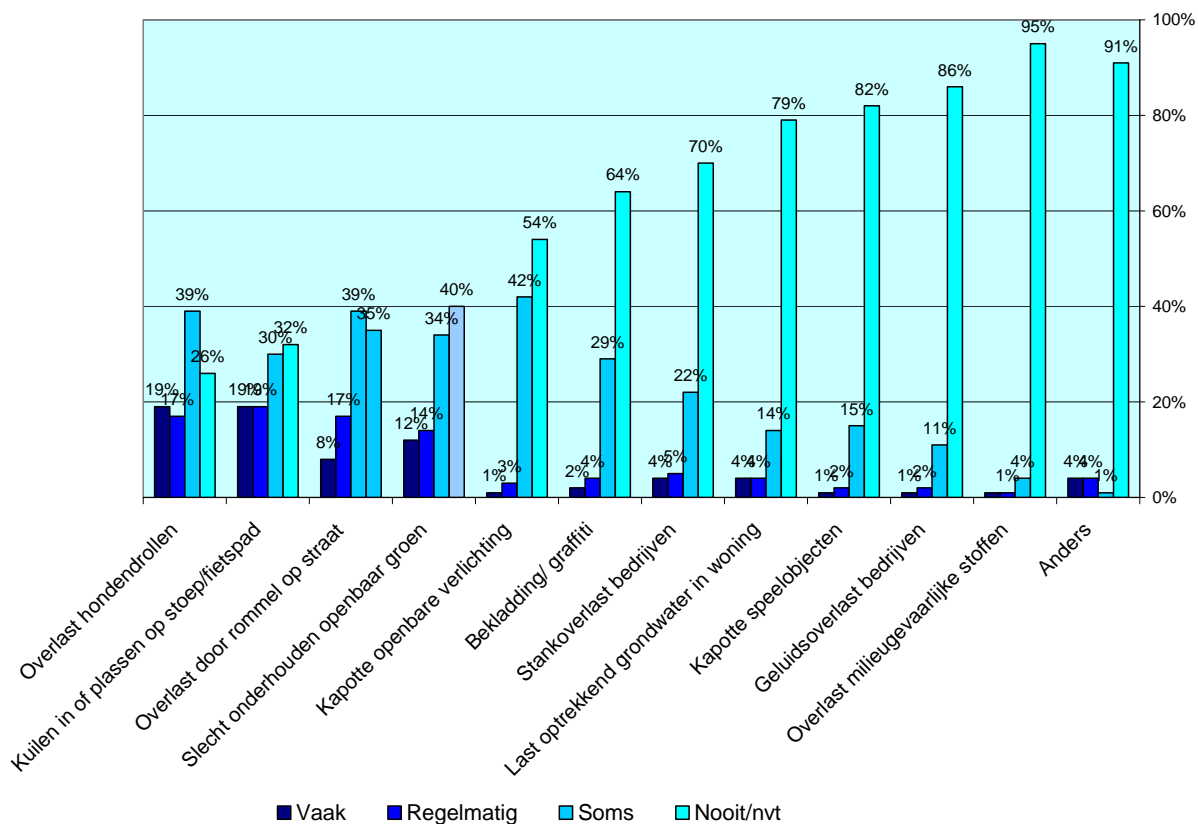
Afbeelding 5:

Percentage (zeer) ontevreden bewoners met de verschillende aspecten van het onderhoud van de openbare ruimte in de eigen buurt

In de deelrapporten wordt op een aantal onderdelen nog dieper ingegaan. Ook op wijkniveau wordt een aantal conclusies getrokken. Korthedshalve wordt daar naar verwezen.

Bij de burgerpeiling zijn ook vragen voorgelegd over de veiligheid en de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving. Een aantal van deze vragen heeft een relatie met het onderhoudsniveau van de openbare ruimte.

In afbeelding 6 is aangegeven hoe vaak bepaalde ongewenste situaties zich voordoen in de buurt. Hieruit blijkt dat de aspecten met betrekking tot het beheer van de openbare ruimte slechter scoren dan andere milieuaspecten in de directe leefomgeving.

Afbeelding 6:
Voordoen van situaties met betrekking tot milieu en leefomgeving in de buurt

De resultaten uit de burgerpeiling zoals hiervoor verwoord, zullen uitdrukkelijk betrokken worden bij het vaststellen van de gewenste onderhoudsniveaus (zie hoofdstuk 5).

4.2. Resultaten uit de schouw

Naast het vragen van de mening van onze inwoners, is het onderhoudsniveau ook in beeld gebracht door het uitvoeren van een schouw op een groot aantal punten binnen de gemeente. Op basis van het beeldmateriaal en de bijbehorende toetsingscriteria zijn alle onderdelen uit de openbare ruimte op een objectieve manier getoetst. De onderhoudsniveaus zijn vastgelegd op de schaal van 1 tot 5 zoals in hoofdstuk 3 is omschreven. In de deelrapporten worden per onderdeel van de openbare ruimte en per structurelement de scores beschreven en geanalyseerd. In deze hoofdrapportage wordt volstaan met het benoemen van de belangrijkste conclusies.

Als voorbeeld is afbeelding 7 toegevoegd waarin de scores vermeld worden met betrekking tot de netheid van de openbare ruimte. Dergelijke tabellen zijn ook beschikbaar voor de onderdelen verharding, groen, onkruidbestrijding, verlichting, enzovoort. Ook op wijkniveau zijn de gegevens beschikbaar.

	Zwerfv. Op verh.	Zwerfv. In Groen	Afvalbakken	Containerplaats	Grof vuil	Graffiti/ beplak.	Hondenpoep
Woonwijken	Hoog - Gem	Hoog	Gemiddeld	Hoog - Gem	Sober	Hoog - Gem	Hoog - Gem
Winkelcentra	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Sober	Hoog - Gem	Hoog
Parken en recreatie	Hoog	Gemiddeld	Gemiddeld	Gem - Sober	Gemiddeld	Hoog	Hoog
Buitengebied	Hoog	Hoog	Sober	NVT	Gemiddeld	Hoog	Hoog
Bedrijventerrein	Hoog	Hoog - Gem	Gemiddeld	NVT	Gemiddeld	Hoog - Gem	Hoog
Hoofdstructuur	Hoog	Hoog - Gem	Gemiddeld	NVT	Gemiddeld	Hoog - Gem	Hoog - Gem
Bijzondere omgeving	Gemiddeld	Sober	Gemiddeld	NVT	Gemiddeld	Hoog	Hoog

Afbeelding 7:

Scores met betrekking tot de netheid van de openbare ruimte

Hieronder worden de belangrijkste conclusies uit de schouw per vakgebied verwoord.

4.2.1. Verhardingen

Het huidige beheer van de verhardingen wordt uitgevoerd aan de hand van de systematiek Wegbeheer van het C.R.O.W. (het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte). Op basis van inspecties eens per twee jaar wordt een actueel beeld verkregen van de conditie van het wegennet. Met de gegevens die via de inspecties worden ingewonnen wordt een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Het onderhoudsplan wordt verder afgestemd met geplande rioleringswerkzaamheden die opgenomen zijn in het Gemeentelijk Riolerings Plan en werkzaamheden die op het investeringsprogramma zijn opgenomen. Bij het opstellen van de onderhoudsplannen werd tot nu toe geen rekening gehouden met een differentiatie van kwaliteit binnen het wegennet.

Het totale wegennet binnen de gemeente Etten-Leur bestaat uit ongeveer 2.300.000 m² aan verharding.

De algemene kwaliteit van de verhardingen in de woonwijken is nagenoeg voor alle functies gemiddeld. Uit een nadere analyse van de inspectieresultaten blijkt wel dat de kwaliteit per wijk verschilt. Wijk de Grauwe Polder bijvoorbeeld scoort tussen sober en gemiddeld.

De kwaliteit van de verhardingen in het nieuwe winkelhart ligt natuurlijk op het hoge niveau, maar de omliggende straten (Markt, Oude Bredaseweg, Bisschopsmolenstraat) zijn gemiddeld van kwaliteit. De kwaliteit van de verhardingen op het Van Bergenplein en de Kerkwerve ligt tussen gemiddeld en hoog in.

De kwaliteit van de rijbanen in het buitengebied ligt tussen gemiddeld en sober. Vooral de elementenverharding ligt op een sober niveau. Uit een nadere analyse blijkt dat ongeveer 25% van de verharding in het buitengebied zelfs onder het niveau sober ligt.

Afbeelding 8:
Voorbeeld van een verharding die beneden het niveau sober ligt (slecht dus)

De kwaliteit van de verhardingen binnen de hoofdwegenstructuur is gemiddeld tot hoog van kwaliteit. Uit nadere analyse blijkt dat ongeveer 5% van de hoofdstructuur fietspaden onder het kwaliteitsniveau sober scoort. Het betreft hier voornamelijk fietspaden gelegen buiten de bebouwde kom.

4.2.2. Openbaar groen

Het huidige beheer van het openbaar groen is gebaseerd op de groenbeleidsnota uit 1989. Een van de uitgangspunten uit de nota is dat het onderhoud volgens ecologische inzichten en op een milieuvriendelijke wijze uitgevoerd dient te worden. Hier wordt onder andere invulling aan gegeven door het groenafval uit de openbare plantsoenen te composteren en onkruid in het openbare gebied op een mechanische wijze te bestrijden.

Uit de schouw valt op te maken dat het best goed gesteld is met het openbaar groen in de gemeente. Slechts op enkele punten is een score te vinden die op het sobere of op het sobere tot het gemiddelde niveau ligt.

De woonwijken scoren gemiddeld tot hoog. Er zijn echter in diverse wijken een aantal uitzonderingen te vinden. Er zijn zowel uitschieters naar boven als naar beneden. Zo scoort het groen in de wijk Grauwe Polder beneden het gemiddelde niveau.

Het nieuwe winkelhart scoort een hoog niveau. De wat oudere winkelgebieden aan het Van Bergenplein en de Kerkwerf liggen beide op een gemiddeld niveau.

*Afbeelding 9:
Een gazon met de score "gemiddeld"*

In het structurelement parken is groen natuurlijk zeer beeldbepalend. In het huidige beheer wordt extra aandacht gegeven aan het groen in de parken. Dit is ook terug te zien in de scores. Met een gemiddelde score voor het totaalbeeld van 3,5, worden de parken momenteel op een gemiddeld tot hoog niveau onderhouden.

Het openbaar groen in het buitengebied bestaat voornamelijk uit natuurlijke beplantingen, grasbermen en bomen. Het geheel heeft een natuurlijker beeld dan het groen binnen de bebouwde kom. Met de onderhoudswerkzaamheden wordt hier ook rekening mee gehouden en krijgt de natuur en de ecologische ontwikkeling meer aandacht. Hierdoor kan het beeld enigszins rommelig overkomen.

Over het algemeen krijgt het groen op de bedrijventerreinen iets minder aandacht in het beheer, dan het groen in het centrum of in de woonwijken. Ondanks dit scoren de bedrijventerreinen met een 3,3 toch nog gemiddeld tot hoog.

Het onderhoud van het groen langs de hoofdwegenstructuur krijgt over het algemeen iets meer aandacht dan het groen in bijvoorbeeld de woonwijken. Het groen scoort hier gemiddeld tot hoog.

Binnen de gemeentelijke grenzen is nog een aantal bijzondere omgevingen te onderscheiden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de begraafplaatsen, NS-station, de Nobelaer en de verschillende monumenten. Aan deze gebieden wordt extra aandacht geschonken. Het onderhoudsniveau in deze gebieden scoort gemiddeld. Dat het niveau, ondanks de extra

inspanningen, slechts gemiddeld scoort is te wijten aan het intensieve gebruik van deze omgevingen.

4.2.3. Openbare verlichting

De openbare verlichting wordt onderhouden en beheerd op basis van de uitgangspunten die vastgelegd zijn in de "Beleidsnotitie openbare verlichting 1995" en de "Beleidsnotitie openbare verlichting 1999-2003". In het huidige beleid wordt met betrekking tot het onderhoud géén onderscheid gemaakt in niveaus. Met andere woorden, in alle structurelementen wordt het onderhoud op een gelijk niveau onderhouden.

Uit de schouw blijkt dat het onderhoud aan de openbare verlichting in bijna alle structurelementen op het niveau gemiddeld tot hoog ligt. Dit geldt ook voor de verlichting in woonwijken. De wijken Baai en Grauwe Polder scoren het laagst, maar zitten nog altijd op het gemiddelde niveau. De verlichting in het nieuwe winkelhart is natuurlijk prima in orde vanwege de recente aanleg. Op de aangrenzende Markt is het minder. Nogal wat masten staan scheef en de kwaliteit van de lak laat te wensen over. De verlichting in de winkelcentra Kerkwerve en Van Bergenplein ligt op het hoge niveau.

*Afbeelding 10:
Een lichtmast die voldoet aan
het hoge niveau*

In buitengebied staat oriëntatieverlichting met een gemiddelde mastafstand van ca. 200 meter. Het onderhoud ligt op een niveau tussen sober en gemiddeld in. Nogal wat lichtmasten staan scheef en zijn vervuild.

De openbare verlichting die is geplaatst op of langs de hoofdwegenstructuur, wordt op een gemiddeld tot hoog niveau onderhouden. Doordat de lampen groepsgewijs worden vervangen voor het einde van de levensduur komen er weinig defecte lampen voor.

Het onderhoudsniveau van de openbare verlichting in de bijzondere omgevingen zoals het NS-station en de omgeving van de Nobelaer bevindt zich voornamelijk op het hoge niveau.

4.2.4. Straatmeubilair

Onder straatmeubilair wordt in deze notitie verstaan de speeltoestellen, afvalbakken, banken, afzetpalen, verkeersborden, enzovoort.

Op de speeltoestellen is het besluit 'Veiligheid attractie- en speeltoestellen' van toepassing waarin regels zijn opgenomen op het gebied van ontwerp, constructie, installatie en inrichting, maar ook voor beheer en onderhoud. De doelstelling van dit besluit is het vergroten van de veiligheid van de speeltoestellen op speelgelegenheden. Om aan de regelgeving te kunnen voldoen worden alle speeltoestellen vier maal per jaar gecontroleerd en zondig gerepareerd. Het resultaat is dat de speeltoestellen op het hoge niveau onderhouden worden.

Voor het beheer en onderhoud van de banken, afvalbakken en palen is momenteel geen vastgelegd beleid aanwezig. Ze worden geplaatst en onderhouden volgens ongeschreven regels.

De bebording in de gemeente dient allemaal te voldoen aan de landelijke NEN normen. Voor de verkeersborden is dit de NEN 3381 en voor de straatnaamborden NEN 1772. Deze normen geven de functionele eisen ten aanzien van de afmetingen, de constructie, de kleuren en de lichttechnische eigenschappen van de toegepaste materialen weer. Tevens zegt het iets over de plaatsing van de borden.

Uit de schouw valt op te maken dat het onderhoud aan het straatmeubilair in bijna alle structurelementen gemiddeld tot hoog is. Alleen het onderhoud van de bebording in het buitengebied ligt op een sober tot gemiddeld niveau. Ook worden er wel afwijkingen binnen de wijken geconstateerd. Een punt van aandacht is wel de uitstraling van het straatmeubilair. In nogal wat gevallen staan de palen uit het lood wat al snel een slordig beeld te zien geeft.

*Afbeelding 11:
Plaatselijk is er sprake van
achterstallig onderhoud*

4.2.5. Berm- en slootbeheer

In 1996 is door 'De Groene Ruimte' een berm- en slootbeheerplan opgesteld. Als basis voor dit beheerplan is gebruik gemaakt van uitgebreide veldinventarisatie. Per vegetatietype is een ecologische waardering opgesteld en is een beheerplan opgesteld per berm en per sloot. Deze methode van beheer is echter erg duur gebleken en mede door een bezuiniging op het budget is afstand genomen van deze beheermethode.

*Afbeelding 12:
Een ecologisch beheerde waterkant*

Alle bermen worden nu in de gehele gemeente op dezelfde manier onderhouden. Dit houdt in dat de bermen in het voorjaar over de gehele lengte voor een breedte van één meter uit de verharding en in het najaar over het gehele oppervlak gemaaid worden.

Het merendeel van de sloten wordt op ad hoc basis onderhouden. Overigens wordt wel voldaan aan de keur van het Waterschap Brabantse Delta.

Bij de beoordeling van het groen in het buitengebied is onderscheid gemaakt in cultureel en natuurlijk groen. Het onderhoud aan het culturele groen richt zich meer op netheid en beeld, terwijl het onderhoud aan het natuurlijke groen zich meer richt op de ecologische waarde.

De algemene indruk van het cultureel groen in het buitengebied ligt met een gemiddelde score van 3,20 op een gemiddeld niveau. De bomen scoren, door een goed gevormde kroon en weinig tot geen schade, hoog. De beplantingen daarentegen liggen met een score van 2,0 op een sober niveau. Dit heeft te maken met de dichtheid van de beplanting en de aanwezigheid van enige schade.

Het natuurlijk groen ligt met een score van 3,00 ook op een gemiddeld niveau. In zowel de kruiden als de bosschages komen veel inheemse soorten voor en is er een goede variatie in

soorten- en leeftijdsopbouw. De natuurlijke waarde en uitstraling van dit groen kan echter nog verbeterd worden.

4.2.6. Onkruidbestrijding

De huidige wijze van onkruidbestrijding is gebaseerd op de groenbeleidsnota uit 1989. In de nota is gesteld dat de bestrijding op een milieuvriendelijke manier dient plaats te vinden. Na vaststelling van de groenbeleidsnota is er langzaam maar zeker overgegaan naar een wijze van onkruidbestrijding zonder chemische middelen. Sinds 1993 worden er geen chemische middelen ten behoeve van onkruidbestrijding meer gebruikt. Het onkruid wordt enkel nog op een mechanische manier (borstelen) of met behulp van branders bestreden.

Uit de schouw blijkt dat het onkruid niet overal optimaal wordt bestreden. Het onkruidbeheer in de Baai, de Grauwe Polder en de Hoge Neerstraat lag op het moment van schouw op een sober of sober tot gemiddeld niveau. In de Baai en de Grauwe Polder liggen de knelpunten bij het onkruid in de goot en het onkruid rondom obstakels.

In het nieuwe winkelhart komt nog nauwelijks onkruidgroei voor. Het Van Bergenplein en de Kerkwerf scoren beide gemiddeld. Het beeld van deze twee oudere winkelcentra ziet er duidelijk minder verzorgd uit.

Het niveau van onkruidbestrijding in het Brabantpark ligt op het hoge niveau. Het Ouderkerkpark scoort gemiddeld, vooral vanwege de onkruidgroei rondom obstakels.

Afbeelding 13:
Onkruidborstelmachine

De bedrijventerreinen scoren op het gebied van onkruidbeheer gemiddeld. Per schouwlocatie zijn echter wel behoorlijke verschillen geconstateerd. Zo ligt het onderhoudsniveau van de schouwlocatie aan de Nieuwe Donk ver onder het sobere niveau, terwijl de schouwlocatie aan de Pauvreweg op een gemiddeld tot hoog niveau ligt.

Het onderhoudsniveau op de hoofdwegenstructuur ligt op een gemiddeld tot hoog niveau. Deze score geldt zowel voor de onkruidbestrijding op verhardingen als de onkruidbestrijding in het groen. De grootste problemen zijn te vinden in de onkruidgroei rondom obstakels.

Het onderhoudsniveau in de bijzondere omgevingen ligt op een gemiddeld tot hoog niveau. Het onkruid in groen scoort in deze gebieden met een 3,0 gemiddeld. Uitschieter naar beneden hierbij is de omgeving van het NS station met een sobere score.

4.2.7. Netheid openbare ruimte

Er is nog geen beleidskader beschikbaar waarin specifiek ingegaan wordt op de netheid van de openbare ruimte. Doelstellingen met betrekking tot het vegen van de wegen, het zwerfvuil, het illegaal vuil, hondenpoep, graffiti en aanplakkingen, zijn daarom slechts beperkt beschikbaar.

Uit de schouw blijkt dat het redelijk gesteld is met de netheid van de openbare ruimte in de gemeente Etten-Leur. Er wordt hoofdzakelijk gescoord op de niveaus gemiddeld en hoog. Het niveau sober komt maar een enkele keer voor.

De woonwijken scoren minder met betrekking tot de onderdelen Afvalbakken, Containerplaatsen en Grof/illegal vuil. Het gaat hierbij voornamelijk om plaatsen waar een relatie ligt met de inzameling van afval. De containerplaatsen en de afvalbakken zorgen voor een slordig en onverzorgd beeld. In de omgeving van deze plaatsen is veel last van zwerfafval doordat de afvalbakken vol zitten of doordat er bij het ledigen van huisvuilcontainers afval wordt gemorst. Ook het illegaal gestorte grof afval zorgt voor een slordig beeld. Dit komt voornamelijk voor bij verzamelcontainers nabij de hoogbouwwoonings.

Aangezien de centrumgebieden, en vooral het Winkelhart, een visitekaartje vormen voor de gemeente, wordt hier momenteel al meer aandacht besteed aan het onderhoud dan bij de overige structurelementen. Zo is bijvoorbeeld de frequentie van het vegen en het verwijderen van het zwerfvuil hoger dan bij de overige structurelementen. Uit de schouw blijkt dat het Winkelhart op dit moment op een gemiddeld tot hoog niveau ligt. Wat wel opvalt, is de nu al zeer sterke vervuiling als gevolg van kauwgumrestanten. De wat oudere winkelgebieden aan het Van Bergenplein en de Kerkwerve liggen beide op een gemiddeld tot sober niveau.

Aan de parken wordt op dit moment al meer aandacht besteed dan aan de overige structurelementen. Dit resulteert in een onderhoudsniveau dat ligt tussen gemiddeld en hoog.

*Afbeelding 14:
Posters (of restanten ervan) zorgen vaak
voor een slordig beeld*

In het buitengebied scoren de afvalbakken sober. Ze worden soms niet op tijd leeggemaakt waardoor ze overvol raken en zwerfval veroorzaken.

De bedrijventerreinen scoren gemiddeld tot hoog, ondanks dat de onderhoudsfrequenties lager liggen dan bij de overige structurelementen. Kennelijk ontstaat er weinig zwerfafval als gevolg van het feit dat er weinig mensen verblijven in de openbare ruimte.

De omgeving van het NS-station krijgt in het onderhoud meer aandacht dan de omliggende gebieden. Desondanks laat de beeldkwaliteit soms te wensen over vanwege de hoge vervuilingssnelheid. Ook de omgeving van de Nobelaer wordt gezien als een visitekaartje voor de gemeente en krijgt daarom meer aandacht. Het huidige niveau is gemiddeld.

Tot zover de huidige situatie met betrekking tot het onderhoud van de openbare ruimte. In het volgende hoofdstuk wordt het gewenste onderhoudsniveau omschreven.

5. De gewenste onderhoudsniveaus

In dit hoofdstuk worden de gewenste onderhoudsniveaus besproken. Bij het bepalen van de niveaus is daar waar mogelijk rekening gehouden met de wensen van onze inwoners. Uitgangspunt is overigens wel dat de gekozen onderhoudsniveaus gerealiseerd moeten kunnen worden binnen het huidige beschikbare budget. Dit behoorde tot de randvoorwaarden die door de gemeenteraad zijn meegegeven. Er wordt overigens wel een aantal keuzemogelijkheden opgesomd die meer- of minderkosten tot gevolg hebben, en de raad is hiermee in staat om eigen prioriteiten aan te geven.

Gestart wordt in paragraaf 5.1 met een inventarisatie van de wensen van onze inwoners. Hiervoor is de burgerpeiling gebruikt die in 2005 is uitgevoerd.

Vervolgens worden in paragraaf 5.2 de onderhoudsniveaus voor de verschillende structuurelementen (woonwijken, winkelcentra, enz.) voorgesteld.

Ook met betrekking tot de onderdelen waaruit de openbare ruimte bestaat (verhardingen, groen, netheid) kunnen nog keuzes gemaakt worden. Hier gaat paragraaf 5.3 op in.

5.1. Wensen van de inwoners

Om een visie met draagvlak voor het toekomstige beheer van de openbare ruimte op te kunnen stellen, is het van belang te weten wat de wensen zijn van onze burgers. In de burgerpeiling is hierover aantal vragen gesteld.

Allereerst is getracht inzicht te krijgen in welke structuurelementen belangrijk gevonden worden. In afbeelding 15 is hiervan het resultaat te zien. Het onderhoud van de woonstraten, de hoofdweg en de parken wordt het meest belangrijk gevonden. Minder belangrijk is het onderhoud aan de winkelcentra, de pleinen en de bedrijventerreinen. Opvallend is dat ruim 50% van de respondenten het eigenlijk niet zo veel uitmaakt, zolang de openbare ruimte maar schoon en netjes is.

	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Totaal
Onderhoud in woonstraten is het belangrijkste	59%	32%	9%	100%
Hoofd- en toegangswegen zijn visitekaartje; moeten er goed uitzien	59%	28%	13%	100%
Als het maar schoon/netjes is, maakt het mij niet zoveel uit	51%	32%	17%	100%
De meeste aandacht moet gaan naar plaatsen waar veel mensen komen, zoals winkelcentra en pleinen	34%	27%	39%	100%
Op industriegebieden wordt het geld verdiend; moeten mooi en netjes zijn	24%	46%	30%	100%
Onderhoud in de parken mag best iets minder	5%	37%	58%	100%

Afbeelding 15:

Stellingen over het onderhoud van een aantal structuurelementen

De openbare ruimte wordt op dit moment al op een bepaald niveau onderhouden. Het is interessant om te weten of de inspanningen door onze burgers voldoende wordt geacht, of dat er wellicht meer werk gemaakt moet worden van het onderhoud. De vragen uit afbeelding 16 geven hier een antwoord op. Er is een grote mate van tevredenheid. Een ruime meerderheid vindt dat er wel voldoende energie aan het onderhoud besteed wordt.

	Mee eens	Neutraal	Mee on-eens	Totaal
Ben trots op mooie centrum en nieuwe pleinen	69%	24%	7%	100%
Etten-Leur is plezieriger wonen dan omliggende plaatsen	47%	44%	8%	100%
Gemeente doet voldoende aan onderhoud openbare ruimte	43%	46%	11%	100%
Moet meer en mooier groen in gemeente komen	34%	49%	17%	100%

Afbeelding 16:

Vier stellingen die iets zeggen over de tevredenheid over het onderhoud

In de openbare ruimte komt altijd een aantal zaken voor die niet deugen. Aan onze inwoners is gevraagd hoe vaak bepaalde ongewenste situaties zich voordoen. Ook is gevraagd in welke mate men zich hier aan ergert. De antwoorden op deze vragen vormen een goed uitgangspunt voor de keuze van de gewenste onderhoudsniveaus. Afbeelding 17 geeft de resultaten weer.

	% grootste ergernis	Vóórkomen van vorm overlast			
		Regelmatig	Soms	Nooit	Totaal
Hondenpoep op straat	52%	44%	44%	12%	100%
Losliggende tegels stoepen/ fietspaden	29%	29%	38%	33%	100%
Zwerfvuil/ rommel op straat	24%	30%	56%	14%	100%
Onkruid op straat/ stoep	22%	46%	44%	10%	100%
Zwerfvuil/ rommel in groen	17%	35%	54%	11%	100%
Slechte staat straten en wegen	17%	22%	38%	41%	100%
Overlopende kolken/ putten	11%	11%	31%	58%	100%
Onkruid in beplanting	10%	40%	49%	11%	100%
Te weinig onderhoud aan groen	10%	17%	42%	40%	100%
Hoog of overhangend groen	9%	20%	41%	39%	100%
Stankoverlast	9%	13%	28%	59%	100%
Lantaarnpalen die niet branden	9%	5%	57%	38%	100%
Afval/ grofvuil langs straat	8%	16%	41%	43%	100%
Vieze banken/ bushokjes	7%	13%	44%	43%	100%
Niet gemaaide berm	6%	11%	37%	52%	100%
Graffiti/ bekladding	6%	5%	42%	53%	100%
Volle afvalbakken	4%	9%	42%	49%	100%
Aanplakken papier	1%	4%	32%	64%	100%

Afbeelding 17:

Het vóórkomen van 18 vormen van overlast en de mate van ergernis

5.2. De onderhoudsniveaus per structurelement

Algemeen

De gewenste situatie in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is gebaseerd op de in hoofdstuk 3 beschreven onderhoudsniveaus. Aan elk structurelement binnen de gemeente Etten-Leur wordt een onderhoudsniveau toegekend. Hierbij is een afweging gemaakt tussen de wensen en belangen van de verschillende betrokken partijen, zoals burgers, wijkverenigingen en beheerders. Een belangrijk uitgangspunt is ook het kader dat door de gemeenteraad is vastgesteld en dat houdt in dat het beheer van de openbare ruimte met de huidige financiële middelen uitgevoerd dient te worden. Dit kader is lastig gebleken. Door de bezuinigingen die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd, is er een behoorlijk spanningsveld ontstaan. De kwaliteit van de openbare ruimte is op een aantal onderdelen achteruit gegaan. De verleiding is groot om bij het opnieuw vaststellen van de onderhoudsniveaus het oorspronkelijke onderhoudsniveau weer op te zoeken. Uit de vele rekenexercities die hebben

plaats gevonden blijkt dat er uitdrukkelijk keuzes gemaakt moeten worden. Het is niet mogelijk om binnen het huidige budget de kwaliteit van de gehele openbare ruimte noemenswaardig op te krikken. Het is daarom beter om keuzes te maken. Daar waar een hoog onderhoudsniveau gewenst is, worden extra middelen ingezet, en daar waar het wat minder kan worden middelen vrijgemaakt.

Op basis van al deze afwegingen is er uiteindelijk voor gekozen om de onderhoudsniveaus te hanteren zoals in afbeelding 18 is aangegeven. In bijlage II zijn de gebieden met de gewenste onderhoudsniveaus ter verduidelijking grafisch weergegeven.

	Gewenst onderhoudsniveau
Woonwijken	Gemiddeld
Winkelcentra	Hoog
Parken en recreatie	Hoog
Buitengebied	Sober
Bedrijventerrein (industrie)	Sober
Bedrijventerrein (overig)	Gemiddeld
Hoofdstructuur	Hoog
Bijzondere omgeving	Hoog

Afbeelding 18:

De structurelementen met de daaraan gekoppelde gewenste onderhoudsniveaus

Er zijn natuurlijk nog keuzemogelijkheden. Daar zullen echter wel financiële consequenties aan verbonden zijn. In hoofdstuk 8 Financiën, worden de keuzes die het meest voor de hand liggen op een rij gezet waarbij ook de meer- of minderkosten in beeld worden gebracht.

Onderstaand zal per structurelement nog een toelichting worden gegeven op de nu gemaakte keuzes.

Woonwijken

Uit de burgerenquête is gebleken dat de inwoners van Etten-Leur een hoge prioriteit geven aan het onderhoud van de directe woonomgeving van de burgers. Om hieraan gehoor te geven zouden alle woonwijken op het hoge niveau onderhouden moeten worden, maar uit de financiële berekeningen is gebleken dat dit niet haalbaar is. Het beschikbare budget zou ver overschreden worden.

Aangezien uit de enquête naar voren is gekomen dat de burgers over het algemeen toch redelijk tevreden zijn over het huidige onderhoud (en dat ligt op een gemiddeld of gemiddeld tot hoog niveau) is er voor gekozen om de openbare ruimte in de woonwijken op een gemiddeld niveau te onderhouden. Voor de trottoirs in de directe omgeving van geclusterde seniorenwoningen en zorgcomplexen wordt het hoge niveau gekozen. Ook de fietspaden in de woonwijken worden op het hoge niveau onderhouden (in paragraaf 5.3 meer hierover).

Winkelcentra

De winkelcentra kenmerken zich door een hoge gebruikersintensiteit. Het betreft een relatief klein oppervlak waarvan veel mensen gebruik maken. Mede door de realisatie van het nieuwe winkelhart heeft de gemeente Etten-Leur een regionale aantrekkingskracht gekregen, waarbij het centrum als visitekaartje van de gemeente wordt beschouwd. Uit de burgerpeiling blijkt dat 70% van de inwoners trots is op het nieuwe centrum. Reden genoeg om de winkelcentra (winkelhart, Van Bergenplein en Kerkwerve) op een hoog niveau te onderhouden.

Parken en recreatie

Binnen het structurelement parken en recreatie is onderscheid gemaakt tussen de parken met een wijkoverstijgende en parken met een wijkgebonden functie. De parken met een wijkoverstijgende functie kenmerken zich door een hoge gebruikersintensiteit en centrale ligging. In Etten-Leur zijn dit het Oderkerkpark en het Brabantpark. Aan deze parken is een hoog onderhoudsniveau gekoppeld. De parken De Oude Leemput en het Koninginnebos worden op een "ecologisch" hoog niveau onderhouden.

De overige, wijkgebonden parken worden gebruikt door de bewoners van een bepaalde wijk. Deze parken worden gezien als onderdeel van een wijk en worden dus, net als de woonwijken, op een gemiddeld niveau onderhouden.

Buitengebied

Het buitengebied omvat het gebied tussen bebouwde komgrens en gemeentegrens. Over het algemeen wordt het buitengebied extensief gebruikt. In de zomermaanden zijn er recreanten te vinden, die wandelen of fietsen. Tevens wordt er het hele jaar door gebruik gemaakt van de wegen in het buitengebied door bestemmingsverkeer. Alleen de hoofdwegen in het buitengebied worden intensief gebruikt. Gezien de lage gebruiksintensiteit is er voor gekozen om het buitengebied van Etten-Leur een lagere prioriteit te geven en dus op een sober niveau te onderhouden. De fietspaden worden echter op het hoge niveau onderhouden (in paragraaf 5.3 meer hierover).

Bedrijventerreinen

Bij het bepalen van het gewenste onderhoudsniveau bij de bedrijventerreinen is er gekeken naar de specifieke opbouw en ligging van het betreffende terrein. Op bedrijventerreinen zonder industrie, zoals het Trivium, Parcstaete en Oostpoort zijn voornamelijk kantoorpanden en grootschalige detailhandel gevestigd. Bij het maken van een keuze voor het vestigen op deze terreinen weegt bij ondernemers de uitstraling van het terrein vaak zwaar mee. Tevens zijn deze terreinen dicht bij de woonwijken en langs de grotere uitvalswegen van de gemeente te vinden. Er is daarom besloten om deze terreinen op een gemiddeld niveau te onderhouden.

Op de bedrijventerreinen met industrie zoals Vosdonk en Zwartenberg zijn o.a. de volgende branches vertegenwoordigd: metaalnijverheid, machinefabricage, transport, groothandel, bouwnijverheid en distributie. Het gebruik van deze terreinen kenmerkt zich voornamelijk door de grote hoeveelheid vrachtverkeer. Vanwege het ander soort gebruik en het feit dat de burgers minder prioriteit aan het mooi en netjes houden van de industriegebieden geven, is er voor gekozen om het onderhoud op deze terreinen lager te gaan onderhouden op een sober niveau. Overigens wordt opgemerkt dat er de laatste jaren fors geïnvesteerd is in de revitalisering van het bedrijventerrein waardoor het huidige onderhoudsniveau hoog is. De teruggang naar het sobere niveau zal waarschijnlijk op weerstand stuiten bij de gebruikers van het bedrijventerrein. Wellicht is het mogelijk om door middel van opcenten op de nog uit te geven bedrijventerreinen geld te genereren om het onderhoud op het gemiddelde niveau te kunnen onderhouden. De mogelijkheden zullen onderzocht worden.

De fietspaden binnen de bedrijventerreinen worden op het hoge niveau onderhouden (in paragraaf 5.3 meer hierover).

Hoofdwegenstructuur

Binnen de hoofdstructuur wegen vindt de belangrijkste uitwisseling van het verkeer plaats binnen de gemeente en naar omliggende plaatsen. De hoofdstructuur kent een hoge gebruikersintensiteit en vormt bij binnenkomst de eerste indruk van de gemeente. Deze wegen en de omgeving hiervan dienen dan ook goed onderhouden te worden. Niet alleen voor het beeld, maar ook voor de verkeersveiligheid.

Een meerderheid van de inwoners van Etten-Leur geeft aan dat ze het eens zijn met de stelling dat deze hoofd- en toegangswegen er goed uit moeten zien. Er is mede daarom gekozen om de hoofdstructuur wegen op een hoog niveau te onderhouden.

Bijzondere omgevingen

De gebieden die aangemerkt worden als bijzondere omgevingen, kunnen opgedeeld worden in twee categorieën. De drukke plaatsen, zoals het terrein van de Nobelaer en de omgeving van het NS-station worden zeer intensief gebruikt door zowel inwoners van de gemeente Etten-Leur als bezoekers. Deze gebieden kunnen als visitekaartje voor de gemeente Etten-Leur dienen. De rustige gebieden, zoals de begraafplaatsen worden niet altijd zeer intensief gebruikt, maar er komen wel mensen die de overledenen in een nette omgeving willen gedenken. In beide gevallen is het van belang dat deze bijzondere omgevingen op een hoog niveau onderhouden worden.

Tot zover de structurelementen met de bijbehorende onderhoudsniveaus. Zoals hiervoor al aangegeven zijn er nog enkele nuances aan te brengen op de gekozen onderhoudsniveaus in relatie tot de verschillende vakgebieden. In de volgende paragraaf wordt hierop in gegaan.

5.3. Nuances per vakgebied

Verhardingen

Uit de enquête en uit de contacten met externe partners zoals Stichting gehandicaptenplatform Etten-Leur (SGE) en de Seniorenraad blijkt dat er extra aandacht wordt gevraagd voor kwetsbare groepen in onze samenleving. Er wordt dan vooral gedacht aan fietsers, voetgangers, senioren en rolstoelgebruikers. Deze groepen vormen een kwetsbare groep gebruikers van het wegennet. Zij ondervinden vaak als eerste hinder van aanwezige schades. Ook bij lichte schades van de verharding wordt dit als hinderlijk ervaren en is het comfortverlies direct merkbaar. Bij een gemiddeld onderhoudsniveau van de woonwijken zullen deze schades zeker aanwezig zijn. De kwetsbare groepen weggebruikers zullen dus hinder ondervinden bij dat kwaliteitsniveau. Er wordt daarom voor gekozen om de gehele fietspadenstructuur op het hoge niveau te onderhouden. Ook alle voetpaden in de directe omgeving van senioren- en zorgcomplexen zullen op een hoog niveau onderhouden worden.

Door de fietspaden op een hoog niveau te onderhouden wordt het fietsgebruik gestimuleerd waardoor de automobilititeit wordt teruggedrongen. Dit sluit aan bij de doelstellingen uit het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP).

Openbaar groen

Openbaar groen heeft een relatie met veiligheid, waarbij onderscheid gemaakt kan worden in sociale veiligheid en verkeersveiligheid. De sociale veiligheid heeft een relatie met het Politiekeurmerk Veilige Woonomgeving (PKVW) waarbij vooral de hoogte van het openbaar groen en het voorkomen van donkere hoeken van belang zijn. Bij het beheer van het openbaar groen zal, ongeacht het gekozen onderhoudsniveau, voldaan worden aan de eisen van het PKVW.

Ook ligt er een relatie met de verkeersveiligheid. Hoge beplanting bij kruispunten en op uitzichtoeken kan het uitzicht beperken waardoor gevaarlijke situaties ontstaan. Beplanting

kan echter ook een verhoging van de verkeersveiligheid tot gevolg hebben. Zo kan een haag tussen rijbaan en fietspad een scheiding vormen tussen de verschillende verkeersstromen. Bij het toekomstige beheer en onderhoud van het openbaar groen zal de verkeersveiligheid duidelijk aandacht krijgen.

In het openbaar groen binnen de bebouwde kom zullen weinig mogelijkheden zijn om de ecologische waarden te versterken. Uitzondering hierop vormen de Oude Leemput en het Koninginnebos. Het beheer van deze gebieden zal op een ecologische wijze plaats vinden. Het gevolg hiervan is dat het "beeld" op het niveau sober komt te liggen wat dus afwijkt van het gemiddelde niveau dat in de woonwijken gerealiseerd wordt.

Openbare verlichting

Het (onderhouds)niveau bij de openbare verlichting is op twee manieren te kwalificeren. Ten eerste is er het aanzien van de masten en de armaturen. Daarbij kan gedacht worden aan de netheid, het wel of niet scheef staan, het gedeeltelijk defect zijn, de aanwezigheid van graffiti en stickers. Deze indeling in niveaus sluit aan bij de omschrijving zoals hiervoor verwoord.

De tweede kwalificatie heeft betrekking op de lichttechnische kwaliteiten van de openbare verlichting. Hierbij gelden criteria zoals de lichtintensiteit, de gelijkmatigheid van de verlichting en de kleurherkenning. De normen hiervoor worden vastgesteld door de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSvV) en het Politie Keurmerk Veilig Wonen (PKVW). Gekozen is voor de niveaus zoals omschreven in afbeelding 19.

Bij deze niveau-indeling dient de volgende kanttekening gemaakt te worden. De PKVW schrijft voor dat er ook in de achterpaden verlichting zou moeten zijn. In het overgrote deel van onze gemeente wordt hier (nog) niet aan voldaan. Enkel in nieuwbouwsituaties en bij grootschalige renovaties wordt de verlichting aangepast zodat wel aan de PKVW-norm voldaan wordt.

In het buitengebied is de huidige openbare verlichting gebaseerd op een gemiddelde lichtmastafstand van ca. 200 meter. Uit de burgerpeiling en uit de verzoeken die de afgelopen jaren zijn ingediend, blijkt dat een dergelijke verlichting als zeer summier wordt beschouwd. Voorgesteld wordt in de toekomst een mastafstand te hanteren van ca. 100 meter. Daar waar echte woningconcentraties zijn, dient de mastafstand nog wat kleiner te zijn.

Straatmeubilair

Met betrekking tot het straatmeubilair kan opgemerkt worden dat naast de onderhoudsniveaus zoals hiervoor omschreven, ook rekening gehouden dient te worden met bepaalde wettelijke eisen.

De speelvoorzieningen dienen te voldoen aan het besluit "Veiligheid attractie- en speeltoestellen". Hierin worden regels opgelegd die een bepaald veiligheidsniveau bij het gebruik van speeltoestellen moeten waarborgen. Zo geeft het besluit regels voor de speeltoestellen op het gebied van ontwerp, constructie, installatie en inrichting, maar ook voor beheer en onderhoud. Aan deze wettelijke eisen zal voldaan moeten worden.

	Eisen lichtniveau
woonwijken	NSvV en PKVW
winkelcentra	NSvV en PKVW
parken en recreatie	NSvV en PKVW
buitengebied	Oriëntatieverlichting
bedrijventerrein	NSvV (PKVW)
hoofdstructuur	NSvV
bijzondere omgeving	NSvV en PKVW

*Afbeelding 19:
De structurelementen met de bijbehorende gewenste lichtniveaus.*

De verkeersborden en de straatnaamborden dienen te voldoen aan de landelijke NEN normen (respectievelijk NEN 3381 en NEN 1772). Deze normen geven de functionele eisen ten aanzien van de afmetingen, de constructie, de kleuren en de lichttechnische eigenschappen van de toegepaste materialen weer. Om een veilige verkeersafwikkeling te garanderen en om aansprakelijkheidstelling te voorkomen, dienen de normen gerespecteerd te worden.

Berm- en slootbeheer

Bij het berm- en slootbeheer is de indeling in beeldniveaus "hoog, gemiddeld en sober" minder relevant. Hier spelen ecologische waarde (bermen en groen) en functionaliteit (sloten) een belangrijkere rol.

Het groen en de bermen in het buitengebied, gelegen binnen een onderdeel van de ecologische structuur, zal op een hoog ecologisch niveau onderhouden worden. Hier zal het beheer gericht worden op de ecologische waarden. Uitgangspunten hierbij zijn verschraling, voorkomen van verstoring en ontwikkelen van variatie.

Een gedeelte van het noordelijke buitengebied heeft door de verrijkte, zware bodem een lage ecologische waarde en inspanningen om hier de ecologische waarde te vergroten hebben weinig resultaat. In deze gebieden zal dan ook een sober ecologisch onderhoudsniveau worden toegepast. [Dit houdt in dat de betreffende bermen éénmaal per jaar worden gekleemd, waarna het maaisel zal blijven liggen. Nadeel hiervan is dat er verrijking van de bodem plaatsvindt, waardoor het gras op den duur sterker zal gaan groeien. Op langere termijn zullen de kosten hierdoor dus gaan toenemen. Tevens zullen eventuele resultaten van het verschalingsbeheer uit het verleden teniet gedaan worden. Het feit dat er minimaal rekening gehouden wordt met de ecologische waarde, wil nog niet zeggen dat er geen rekening gehouden wordt met de flora en fauna. Ondanks de minimale ecologische waarde, zullen de werkzaamheden nog wel in overeenstemming met de flora- en faunawet worden uitgevoerd.](#)

Het groen in de overige gebieden zal op een gemiddeld ecologisch niveau onderhouden worden. Het verhogen van de ecologische waarde zal hier dus niet als uitgangspunt dienen.

De sloten in het buitengebied zullen allemaal op dezelfde manier onderhouden worden. Aangezien hier niet beeld, maar functionaliteit de meest bepalende factor is, wordt hier geen gebruik gemaakt van een indeling in onderhoudsniveaus. Tevens is de keur van het waterschap voor een groot deel van de sloten in het buitengebied een belangrijk uitgangspunt voor het beheer.

Het beheer zoals hiervoor omschreven wijkt af van het beheer zoals dat in 1996 door de raad is vastgesteld op basis van een rapport van het adviesbureau de Groene ruimte. Het nu voorgestelde beheer is betaalbaar en praktisch uitvoerbaar, terwijl toch een bijdrage wordt geleverd aan een ecologische ontwikkeling van het buitengebied.

Door agrariërs, tuinders en hun belangenverenigingen wordt met regelmaat aandacht gevraagd voor ongewenste kruiden die bij een ecologisch beheer de kop op kunnen steken. Vooral de akkerdistel en het Sint-Jacobskruid staan in de belangstelling. De akkerdistel vanwege de nadelige gevolgen op de land- en tuinbouw en het Sint-Jacobskruid vanwege de giftigheid voor dieren. In het deelrapport Berm- en slootbeheer wordt hier uitgebreid op ingegaan. De conclusie is dat akkerdistel te bestrijden is en dat zal ook gedaan worden. Het Sint-Jacobskruid is echter een stuk moeilijker te bestrijden. [De verspreiding van dit kruid zal zoveel mogelijk voorkomen worden door het inlassen van extra maairondes net voordat het kruid in bloei komt.](#)

Onkruidbestrijding

De raad heeft uitdrukkelijk de opdracht verstrekt om een notitie op te stellen over de wijze van onkruidbestrijding. Er moet een keuze gemaakt worden uit het mechanisch of chemisch bestrijden van onkruid. In het deelrapport "Onkruidbestrijding" worden de voor- en nadelen van de verschillende bestrijdingsmethodes uitgebreid beschreven. Een korte samenvatting volgt hieronder.

Er zijn drie methoden van onkruid verwijderen die redelijk effectief en betaalbaar zijn.

- Borstelen

Borstelen is een mechanische bestrijdingsmethode, waarbij de bovengrondse delen van de onkruiden worden verwijderd. Bestrijding is dus pas mogelijk als het onkruid eenmaal aanwezig is. Wortels en andere ondergrondse plantendelen worden niet verwijderd. De onkruiden kunnen dus nog terug opkomen. Bijkomend voordeel van het borstelen is dat meteen andere vervuiling zoals bladeren, zwerfvuil, zand en stof verwijderd worden. Deze vormen anders een voedingsbodem voor de onkruiden op de verharding.

Aangezien borstelen niet altijd mogelijk is op moeilijk bereikbare plaatsen of rond obstakels is het noodzakelijk om ook een andere vorm van bestrijding toe te passen. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door middel van branden.

Borstelen is mogelijk op alle soorten en vormen van halfgesloten verharding (tegels, klinkers e.d.). Het kan soms voorkomen dat tegels en straatstenen sneller slijten als gevolg van het borstelen. In Etten-Leur is dit gevolg echter nog niet merkbaar.

- Branden

Door branden wordt met behulp van gasbranders een hitteveld gevormd. Celwanden van de bovengrondse plantendelen barsten, de planten verkleuren en verwelken binnen veertien dagen. Het beeld vlak na bestrijding is dus verre van optimaal.

Branden is alleen effectief op gering tot matig begroeide verhardingen. Zwaardere begroeiing met veel pollen wordt door branden niet voldoende gedood. Dan is bijvoorbeeld eerst borstelen nodig. Bij natte omstandigheden is de brander minder effectief en moet een lagere snelheid worden aangehouden.

- Chemisch bestrijden

Met chemische bestrijdingsmiddelen is onkruid eenvoudig en goedkoop te bestrijden. In het verleden werden bestrijdingsmiddelen op basis van diuron gebruikt. Sinds het verbod van diuron op verhardingen, is er voor de verharding geen preventief werkend bodemherbicide meer beschikbaar. Met zo'n preventief middel kon de groei van onkruid worden voorkomen en bleef de hele straat vrij van onkruiden. Met de nu beschikbare middelen kan pas met de bestrijding worden begonnen als er al onkruid staat. Glyfosaat is zo'n middel. Dit middel doodt de meeste onkruiden wanneer bij de bestrijding een druppeltje op een blad terecht komt, waarna de plant de werkzame stof opneemt.

Bestrijdingsmiddelen zijn te allen tijde milieuvreemde, giftige stoffen. Als ze niet giftig zouden zijn, zijn ze niet werkzaam. De middelen moeten immers de ongewenste kruiden doden. Ze hebben echter een ruimere werking dan alleen de bestrijding van de ongewenste kruiden. Het middel verspreidt zich in de bodem en het grondwater en spoelt af naar het oppervlaktewater. Ook verspreidt het middel zich in druppel- of dampvorm in de lucht. Een bestrijdingsmiddel kan, afhankelijk van zijn eigenschappen, in meerdere of mindere mate een schadelijk effect hebben op het ecosysteem, de waterkwaliteit, de drinkwatervoorziening en de gezondheid van de mens. Alternatieve bestrijdingsmethoden als borstelen en branden hebben ook wel nadelige gevolgen voor het milieu, maar deze zijn vele malen kleiner dan die van de chemische bestrijding. Landelijk en provinciaal beleid geeft aan dat vanaf 2015 een goede waterkwaliteit vereist is en dat chemische middelen ten behoeve van onkruidbestrijding dus

niet meer zijn toegestaan. In 2010 moet al een vermindering van de emissie van chemische stoffen zijn gerealiseerd van 95% ten opzichte van 1998. Het gaat hierbij om het landelijke gemiddelde.

Om een keuze te kunnen maken is ook een vergelijking van de kosten van belang. In afbeelding 20 zijn de directe kosten opgenomen die horen bij de bestrijdingsmethoden "borstelen" en "chemisch".

Methode	Kosten voor Etten-Leur
Borstelen	€ 180.000,-/jaar
Chemisch	€ 92.000,-/jaar

Afbeelding 20:

Kostenvergelijking van de bestrijdingmethoden

Bij het deelrapport Onkruidbestrijding en in het agendadossier zijn enkele uitgebreide rapportages te vinden waarin uitgebreid ingegaan wordt op de verschillende manieren van onkruidbestrijding, de milieueffecten ervan en de bijbehorende kosten.

Geconcludeerd kan worden dat de directe kosten voor chemische bestrijding aanzienlijk lager zijn dan de kosten voor mechanische onkruidbestrijding. Als echter de totale maatschappelijke kosten beoordeeld worden, dan zijn de verschillen geringer. Zo moeten bij de rioolwaterzuiveringen de chemische middelen verwijderd worden, en dat leidt tot extra kosten.

De gevolgen voor het milieu bij chemische onkruidbestrijding zijn echter veel hoger dan die bij een mechanische bestrijding zoals borstelen of branden. Chemische bestrijding heeft bijvoorbeeld grote negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het grondwater en uiteindelijk het oppervlaktewater. Daarbij geeft ook het landelijk en provinciaal beleid aan dat de emissie van chemische stoffen sterk verminderd moet worden.

Er zijn op verhardingen steeds minder chemische bestrijdingsmiddelen toegelaten. De verwachting is dat deze trend zich de komende jaren doorzet.

Tenslotte moet gemeld worden dat de gemeente een voorbeeldfunctie vervult voor particulieren en bedrijven. Indien de gemeente geen chemische middelen gebruikt voor het bestrijden van onkruid, dan zal de burger ook minder snel op deze middelen terugvallen.

Op basis van voorgaande argumenten zal de onkruidbestrijding op de huidige wijze voortgezet worden, dus mechanisch, waarbij een combinatie van borstelen en branden wordt toegepast.

Netheid openbare ruimte

Voor het onderdeel netheid gelden de algemene onderhoudsniveaus zoals hiervoor omschreven. De netheid van de openbare ruimte is echter ook nog te benaderen vanuit de "de vier V's": Voorzieningen, Verwijderen, Voorlichting en Verbaliseren. Een korte toelichting:

- Voorzieningen

Onder Voorzieningen worden verstaan alle in te zetten (technische) middelen om te voorkomen dat er zwerfafval ontstaat. Denk hierbij o.a. aan afvalbakken en containers. Hier zal ruim aandacht voor zijn.

- Verwijderen

Onder Verwijderen vallen alle maatregelen waarmee het reeds geproduceerde zwerfvuil uit de openbare ruimte wordt verwijderd. Het gaat dan vooral om de veegprocessen waarin ondermeer staat omschreven wanneer en waar wordt geveegd om het afgesproken onderhoudsniveau te bereiken. De nadruk zal gelegd worden op het outputgericht werken en niet,

---

zoals nu het geval is, op veegfrequenties. Op basis van de processen kunnen de verbetertrajecten in gang gezet worden. Met betrekking tot de veegprocessen wordt opgemerkt dat de veegcapaciteit verkleind zal worden. Het aantal veegmachines zal teruggebracht worden van drie naar twee. Op piekmomenten zal extra capaciteit ingehuurd worden van derden. De besparing die dit oplevert zal ingezet worden voor het bestrijden van onkruid op verhardingen. Dit sluit aan bij de wens van onze inwoners die de huidige onkruidbestrijding relatief laag waarderen.

- Voorlichting

Onder Voorlichting wordt verstaan alle interne en externe communicatie, waarbij getracht wordt het gedrag van de inwoners te beïnvloeden (schoonmaakactie, onderwijsprojecten, persberichten). Er zal een communicatieplan worden opgesteld om de voorlichting te verbeteren.

- Verbaliseren

Onder Verbaliseren wordt verstaan het nemen van maatregelen met als doel het straffen of aanpakken van de veroorzakers van het zwerfvuil. Onlangs heeft het college besloten om het (externe) personeelsbestand uit te breiden waardoor het vastgestelde handhavingsniveau bereikt kan worden.

Tot zover de gewenste onderhoudsniveaus en de toelichting daarop. In het volgende hoofdstuk wordt de huidige onderhoudstoestand vergeleken met de gewenste onderhoudsniveaus.

6. Confrontatie van de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus

Het huidige onderhoudsniveau, zoals bepaald in de schouw en de burgerenquête komt niet in alle gevallen overeen met het gewenste onderhoudsniveau. Geconstateerd wordt dat bepaalde structurelementen momenteel op een hoger of lager niveau onderhouden worden dan eigenlijk gewenst is. In dit hoofdstuk zullen deze verschillen in onderhoudsniveaus worden toegelicht.

6.1. Verhardingen

In afbeelding 21 is een tabel opgenomen waarin de verschillen tussen de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus zijn weergegeven. In dit overzicht is cijfermatig weergegeven hoe ver van het gewenste niveau wordt afgeweken. Als bijvoorbeeld het huidige niveau een score heeft van 3,5 en in de gewenste situatie moet dit een hoog niveau worden, dan is het verschil -0,5. In bijgaande deelrapporten zijn voor elk onderdeel de verschillen op deze manier inzichtelijk gemaakt. In dit hoofdrapport wordt volstaan met de onderstaande tabel als voorbeeld. Voor de overige tabellen wordt verwezen naar de deelrapporten.

	Rijbanen	Fietspaden	Voetpaden	Parkeren en Overig	Markering
Woonwijken	=	-½	=	=	=
Winkelcentra	-½	-½	-½	-½	
Parken en recreatie (wijkoverstijgend)	-1		=	-1	
Parken en recreatie (overig)			=		
Buitengebied	+½	-½		+1½	+1½
Bedrijventerrein (met industrie)	+2	-½	+1½	+1½	+1½
Bedrijventerrein (zonder industrie)	+1	=	+1	+1	
Hoofdstructuur	-½	-1	-½	-½	-1
Bijzondere omgeving	-1		-½	-½	

- : huidige kwaliteit x niveaus onder gewenst	Hoog	Gemiddeld	Sober
= : huidige kwaliteit op gewenst niveau			
+ : huidige kwaliteit x niveaus boven gewenst			

Afbeelding 21:

Verskil tussen huidige en gewenste onderhoudsniveaus per structurelement

Uit de tabel blijkt dat de verhardingen in de gemeente Etten-Leur grotendeels op of boven het gekozen kwaliteitsniveau liggen. Er zijn echter duidelijke uitzonderingssituaties.

In de wijken de Baai, Noord en Grauwe Polder ligt een groot deel van de verharding beneden het niveau sober.

De verhardingen in de hoofdwegstructuur en de winkelcentra liggen onder het gekozen hoge niveau. De fietspaden liggen in vrijwel alle structurelementen net iets onder het gewenste hoge niveau.

In hoofdstuk 7 worden de maatregelen besproken die uitgevoerd moeten worden om de gewenste niveaus te bereiken.

6.2. Openbaar groen

Ook op het vakgebied openbaar groen zijn er verschillen tussen de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus. Een aantal wijken zit op of boven het gewenste niveau terwijl enkele wijken beneden het gewenste niveau scoren. Ook binnen de diverse groenonderdelen zijn verschillen waar te nemen. In het deelrapport Openbaar Groen worden de verschillen per wijk getoond.

Het groenonderhoud op de winkelcentra aan het van Bergenplein en de Kerkwerve scoren te laag.

Het huidige onderhoudsniveau van het groen in de parken en recreatiegebieden is iets lager dan het gewenste hoge niveau.

Het groen langs de hoofdwegen scoort op alle onderdelen onder het gewenste niveau.

Het groenonderhoud binnen de bijzondere omgevingen, bijvoorbeeld de omgeving van het NS-station, scoren te laag. Dit komt vooral door het intensieve gebruik van de openbare ruimte.

6.3. Openbare verlichting

De openbare verlichting wordt momenteel bijna overal op of boven het gewenste niveau onderhouden. Slechts enkele onderdelen scoren te laag.

Dit geldt niet voor de lichttechnische kwaliteit van de verlichting.

In de wijken met een relatief oude verlichting wordt nog niet voldaan aan de normen van NS-vV. Het betreft de wijken: Grauwe Polder, Hooghuis, Sanderbanken, Centrum West en Baai.

Aan de PKVW-norm wordt slechts in een beperkt aantal gebieden voldaan. Dit is een gedeelte van de Keen, een gedeelte van de Grauwe Polder waar verlichting in de achterpaden is aangebracht en t.z.t. de gehele wijk Schoenmakershoek.

In het buitengebied staat oriëntatieverlichting met een gemiddelde mastafstand van ca. 200 meter terwijl het nieuwe uitgangspunt is een gemiddelde van ca. 100 meter (mits er ook sprake is van bewoning).

De verlichting op de hoofdwegenstructuur kan op enkele punten verbeterd worden. Vooral de verlichting op de oudere toegangswegen dient aangepast te worden. Hierbij dienen de fietspaden tegelijkertijd meegenomen te worden. Voorbeelden hiervan zijn: Hildebaan en Liesbosweg. Aan de Hoeveneweg tussen bebouwde kom en Vossendaal (provinciale weg) is enkele jaren geleden nieuwe verlichting aangebracht. Daarbij zijn de weg en het fietspad goed verlicht. Tussen het Vossendaal en de gemeentegrens met Hoeven dient nog verlichting aangebracht te worden (provincie).

6.4. Straatmeubilair

Het straatmeubilair in de wijken wordt momenteel vrijwel overal op of boven het gewenste niveau onderhouden. Per wijk zijn nog enige verschillen te zien.

In de oudere winkelcentra wordt het straatmeubilair onder het gewenste niveau onderhouden. Dit geldt ook voor het meubilair in de directe omgeving van de hoofdwegen, de wijkparken en de bijzondere omgevingen.

Het onderhoud van het straatmeubilair in het buitengebied en op de bedrijventerreinen ligt in bijna alle gevallen boven het gewenste sobere niveau.

6.5. Berm- en slootbeheer

In de huidige situatie wordt het gehele buitengebied op dezelfde wijze onderhouden. Alle bermen worden twee maal per jaar gemaaid en alle sloten worden op ad hoc basis onderhouden. In de toekomstige situatie zal het buitengebied op verschillende ecologische ni-

veaus worden onderhouden. De bermen die gelegen zijn in of langs een onderdeel van de ecologische structuur zullen meer aandacht gaan krijgen. Op de bermen die op een sober niveau onderhouden worden, zal het beheer vereenvoudigd worden. Aangezien bij de sloten de functionaliteit belangrijker is dan het beeld, wordt hier geen onderscheid gemaakt in verschillende onderhoudsniveaus.

In de praktijk zal blijken dat het toekomstige beheer weinig af zal wijken van het huidige beheer. Met betrekking tot het areaal te onderhouden gebied wordt opgemerkt dat er de komende jaren nog een uitbreiding zal komen. Denk hierbij aan de Ecologische Verbindingszones (EVZ's), de Groene schakel en de Rood- met groenkoppeling. Dit alles leidt tot het moeten beheren van nieuw groen.

6.6. Onkruidbestrijding

Het huidige onderhoudsniveau in de woonwijken ligt gemiddeld gezien boven het gewenste onderhoudsniveau. Per wijk kunnen hier echter nog enkele verschillen in te vinden zijn. In de Baai ligt het huidige niveau onder het gewenste niveau, terwijl het huidige niveau van de Banakkers redelijk ver boven het gewenste niveau ligt. Er moet wel opgemerkt worden dat het hier een momentopname betreft.

Het niveau in de winkelcentra ligt momenteel onder het gewenste hoge niveau.

Het huidige niveau van onkruidbestrijding in de parken ligt iets lager dan het gewenste hoge niveau. Tussen de parken onderling zitten geen noemenswaardige verschillen. Zowel bij het onkruid in groen als het onkruid op verharding is een lichte verbetering mogelijk.

In het buitengebied ligt het niveau van onkruidbestrijding boven het gewenste niveau.

Het onderhoud van het groen op de bedrijventerreinen zit momenteel boven het gewenste sobere niveau. Het is dus mogelijk om de onkruidbestrijding hier terug te schroeven en de financiële middelen die hierbij vrijkomen bij de onkruidbestrijding van een ander structuurelement in te zetten.

De onkruidbestrijding op de hoofdwegenstructuur ligt onder het gewenste hoge niveau. Onkruid is hier voornamelijk aanwezig rondom obstakels en op verkeersgeleiders.

In de bijzondere omgevingen scoort de onkruidbestrijding onder het gewenste niveau.

6.7. Netheid openbare ruimte

De woonwijken scoren over het algemeen beter dan het gewenste gemiddelde niveau. Waar wel extra aandacht voor moet zijn, is het aanpakken van illegaal vuil dat voornamelijk ligt bij de verzamelcontainers en het ontstaan van morsvuil bij het leegmaken van de duobakken.

Het winkelcentrum aan het Van Bergenplein heeft op het gebied van de netheid op een aantal punten een achterstand. Op veel plaatsen is zwerfvuil, graffiti of hondenpoep aanwezig. Ook in het winkelcentrum aan de Kerkwerf is er veel last van zwerfvuil. Ook het beheer van de afvalbakken scoort te laag waardoor veel zwerfafval ontstaat. Ook graffiti komt op een aantal plaatsen voor.

De Parken en Recreatiegebieden met een "bovenwijkse functie" dienen op het hoge niveau te worden onderhouden. Dat niveau wordt op twee onderdelen niet gehaald en dat betreft het zwerfvuil in het openbaar groen en de volle afvalbakken.

Het buitengebied ligt op bijna alle onderdelen boven het gewenste sobere niveau. Dit houdt in dat de aandacht voor het buitengebied wat minder kan zijn. Dat geldt niet voor de afvalbakken, die geplaatst zijn op de recreatieve routes. Ze zijn vaak overvol en veroorzaken zwerfvuil.

De bedrijventerreinen scoren duidelijk beter dan het gewenste sobere niveau. De aandacht kan voor deze gebieden kan dus iets verlaagd worden.

De hoofdwegenstructuur scoort nog te laag, vooral met betrekking tot de onderdelen zwerfvuil in het groen, graffiti en hondenpoep.

De omgeving van het NS-station scoort duidelijk beneden het gewenste hoge niveau. Er is veel last van zwerfvuil in het groen en op de verharding.

6.8. Achterstallig onderhoud

In de voorgaande paragraaf is getracht inzichtelijk te maken wat de verschillen zijn tussen de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus. Op een aantal aspecten wordt te laag of te hoog gescoord, en hierop zal bijgestuurd moeten worden. Er zijn echter ook nog situaties aangetroffen die beneden het sobere niveau scoren. Deze situaties, die als slecht kunnen worden aangemerkt, dienen met voorrang aangepakt te worden. Onderstaand wordt met enkele beelden aangegeven welke type situaties het betreft.

Slechte afwatering

Veel zwerfvuil

Achterstand herstel vandalisme

Comfort is erg laag

Achterstallig onderhoud

Onbruikbaar voetpad

Veel aanrij schade

Onbruikbare parkeerplaats

Niet functionerende kolk

Herstel komt te laat

Niveau "zeer slecht"

Geeft aanleiding tot ongelukken

7. Uit te voeren maatregelen

In hoofdstuk 6 is globaal in beeld gebracht wat de verschillen zijn tussen de huidige en de gewenste onderhoudsniveaus. Om de gewenste niveaus te bereiken zal een aantal maatregelen getroffen moeten worden. Het voert te ver om in deze hoofd rapportage alle te nemen maatregelen te benoemen. Hiervoor wordt verwezen naar de deelrapporten. Volstaan wordt met het benoemen van de belangrijkste maatregelen.

Algemeen

De belangrijkste activiteit is de verandering van het huidige onderhoudsniveau naar het gewenste niveau. Dit kan grotendeels gerealiseerd worden door het verhogen of het verlagen van de onderhoudsfrequenties. Denk hierbij aan de veegfrequenties, de maaibeurten van de gazons, de schoffel beurten in het groen, het schilderen van het straatmeubilair, het recht plaatsen van de bebording, enzovoort. In de werk- en beheerplannen zullen deze wijzigingen doorgevoerd worden. In een aantal gevallen moeten de onderhoudsfrequenties opgevoerd worden om de gewenste niveaus te kunnen bereiken, wat zal leiden tot extra kosten. Bij de gebieden die nu boven het gewenste niveau scoren, kunnen de onderhoudsfrequenties teruggebracht worden. Dit levert besparingen op.

Verhardingen

Bij de verhardingen dient achterstallig onderhoud weggewerkt te worden. Uitgegaan wordt van de ambitie dat binnen een periode van vijf jaar dat doel gerealiseerd wordt.

In de eerste twee planjaren zal de aandacht voornamelijk gericht zijn op het wegwerken van het achterstallig onderhoud op verhardingen dat nog beneden het niveau sober ligt. Dit betreft verhardingen in enkele wijken (o.a. Grauwe Polder) en in het buitengebied.

Het onderhoud in de planjaren drie tot en met vijf heeft als doel om wegen en verhardingen die onder het gewenste niveau liggen naar het gewenste niveau te brengen (dus van sober naar gemiddeld en van gemiddeld naar hoog).

Openbaar groen

De gewenste niveaus zijn niet te bereiken door enkel de onderhoudsfrequenties op te voeren. Er zullen de nodige achterstallige inboetwerkzaamheden uitgevoerd moeten worden om de gewenste niveaus te bereiken. Het grootschalige onderhoud bestaat voornamelijk uit het vervangen van bomen en beplantingen. Al het groen heeft een gemiddelde omlooptijd of levensduur. Om een net beeld te handhaven en de veiligheid te kunnen waarborgen is het nodig om het groen tijdig te vervangen. Getracht wordt de vervangingen van het groen uit te voeren op het moment dat ook civieltechnische aanpassingen nodig zijn.

Openbare verlichting

Een gedeelte van de toegepaste materialen is verouderd en technisch en/of economisch afgeschreven. Er zullen renovaties uitgevoerd moeten worden om de gewenste niveaus te bereiken. Daar waar mogelijk zal dat gebeuren op het moment dat ook civieltechnische aanpassingen nodig zijn.

Straatmeubilair

Naast het aanpassen van de onderhoudsfrequenties bestaat de belangrijkste maatregel bij het straatmeubilair uit het aanbrengen van uniformiteit in de toegepaste materialen. Gebleken is dat er een te grote diversiteit aan palen, borden, afvalbakken, enzovoort wordt toegepast. Dit is niet bevorderlijk voor een efficiënt beheer. In het op te stellen "Kwaliteitshandboek openbare ruimte" zullen nieuwe standaarden worden vastgelegd.

Berm- en slootbeheer

Bij het berm- en slootbeheer zullen de gewenste niveaus bereikt worden door het aanpassen van de beheermethoden en de diverse onderhoudsfrequenties.

Onkruidbestrijding

Om te kunnen voldoen aan de gewenste onderhoudsniveaus is het nodig om de borstelfrequentie aan te passen. In de gebieden die op het hoge niveau onderhouden gaan worden, mag bijna geen onkruid aanwezig zijn. Om dit te kunnen bereiken is het noodzakelijk om vier maal per jaar te borstelen. De moeilijk bereikbare plekken worden eveneens vier maal per jaar gebrand. Eventuele halfverhardingen in deze gebieden moeten vijf maal per jaar worden gebrand.

In de gebieden die op een gemiddeld niveau worden onderhouden mag geringe onkruidgroei aanwezig zijn. Om dit beeld te kunnen verkrijgen, is het nodig om drie maal per jaar te borstelen en de moeilijk bereikbare plekken drie maal per jaar te branden.

Om aan het beeld behorende bij het sobere onderhoudsniveau te kunnen voldoen, is het nodig om twee maal per jaar te borstelen. Het branden op de moeilijk bereikbare locaties dient ook twee maal plaats te vinden.

Netheid openbare ruimte

De gewenste niveaus kunnen grotendeels bereikt worden door het aanpassen van de onderhoudsfrequenties. Er dient ook een verschuiving plaats te vinden in de onderhoudsactiviteiten. Zo kan de veegcapaciteit verlaagd worden ten gunste van het handmatig verwijderen van zwerfafval. Er zal hiervoor een veegmachine uit gebruik genomen worden.

Jaarlijkse schouw van de openbare ruimte

Jaarlijks zal de openbare ruimte op een groot aantal punten geschouwd worden waarbij in beeld wordt gebracht op welk niveau de openbare ruimte zich op dat moment bevindt. De resultaten uit de schouw zullen gebruikt worden om de onderhoudsplannen daar waar nodig bij te sturen en te rapporteren over de bereikte resultaten. Voor het uitvoeren van de schouw is een werkproces opgesteld waardoor gegarandeerd wordt de schouw elk jaar op dezelfde wijze wordt uitgevoerd en er ook betrouwbare analyses opgesteld kunnen worden. In grote lijnen ziet het schouwproces er als volgt uit:

1. In het voorjaar wordt door de eigen medewerkers een schouw uitgevoerd waarbij vooral gelet wordt op de kwaliteit van de openbare ruimte in relatie tot het seizoensgevoelige onderhoud.
2. Eenmaal per jaar wordt een "grote" schouw uitgevoerd door een extern en deskundig bedrijf (medio het jaar). Bij deze schouw wordt de gehele openbare ruimte geschouwd waarbij de nadruk vooral ligt bij het niet seizoensgevoelige onderhoud.
3. In het najaar wordt een schouw uitgevoerd zoals verwoord onder 1.
4. Eenmaal in de twee jaar wordt door een extern bedrijf een schouw uitgevoerd die specifiek ingaat op de kwaliteit van de verhardingen.

De resultaten van de schouwen worden op meerdere momenten en voor meerdere doeleinden gebruikt. Het belangrijkste doel is wel dat op een deugdelijke manier gemeten wordt wat de effecten zijn van de inzet van alle (financiële) middelen en dat tijdig bijgestuurd kan worden om de gewenste doelstellingen te realiseren.

8. Financiën

8.1. Inleiding

Het onderhouden van de openbare ruimte op basis van de nieuwe uitgangspunten van Beheren op niveau zal een aantal financiële consequenties hebben. Op enkele onderdelen van het beheer zal bespaard kunnen worden, terwijl op andere onderdelen juist weer meer financiële middelen nodig zijn om de doelen te verwezenlijken. Het "dagelijkse" onderhoud van de openbare ruimte zal in grote lijnen binnen de huidige financiële kaders uitgevoerd kunnen worden. Dit was overigens ook één van de kaders die de raad heeft meegegeven bij de start van het project. Een groter probleem wordt geconstateerd bij het grootschalige onderhoud. Er wordt op dit moment te weinig gereserveerd voor toekomstige vervangingen en renovaties. Alvorens hierop in te gaan worden enkele opmerkingen geplaatst over het "financiële beheer" in relatie tot het onderhoud van de openbare ruimte.

8.2. Het financiële beheer

Het huidige financiële beheer staat een efficiënte uitvoering van het werk in de weg. Vooral bij de uitvoering van grootschalige onderhoudsprojecten aan de openbare ruimte wordt de systematiek van begroten en verantwoording afleggen als niet efficiënt beschouwd. Door de lange en complexe voorbereiding van deze grootschalige projecten zijn ze moeilijk in te passen in het strakke keurslijf van de jaarlijkse Planning & Controlcyclus. Grotere projecten in de openbare ruimte zijn veelal gebaseerd op meerjarige vervangingschema's en kennen vaak een lange doorlooptijd. Omdat rekening moet worden gehouden met diverse externe factoren (samenloop met andere projecten, derden, inspraak, vergunningen) zijn dergelijke projecten vaak lastig te plannen en zijn afwijkingen dan ook regelmatig aan de orde. Dit vereist budgetflexibiliteit voor de budgetten voor het beheer van de openbare ruimte. Door het invoeren van een "Onderhoudsvoorziening openbare ruimte" kan dit knelpunt aangepakt worden. In bijgaand deelrapport Financiën wordt de onderhoudsvoorziening uitgebreid toegelicht. In dit hoofdrapport wordt volstaan met een korte uiteenzetting.

Het streven is er op gericht om het beheer en onderhoud van de openbare ruimte op een integrale manier te benaderen. Hiermee wordt bereikt dat bij het onderhoud van de openbare ruimte en bij renovaties alle onderdelen (wegen, riolering, groen, verlichting, straatmeubilair) optimaal op elkaar worden afgestemd. Er vinden geen desinvesteringen plaats en het onderhoud wordt uitgevoerd tegen de laagst mogelijke kosten. Ook ten aanzien van het aantal uren voor de voorbereiding en de uitvoering van de projecten wordt voordeel behaald. Deze werkwijze zal ook door onze klanten gewaardeerd worden. Zij zien dat door de integrale benadering voorkomen wordt dat er werkzaamheden worden uitgevoerd die praktisch gezien niet op elkaar aansluiten.

Er zijn met betrekking tot de integrale benadering van het onderhoud al forse vorderingen gemaakt t.o.v. de werkwijze van pakweg 10 jaar geleden. Vooral het wegbeheer en het rioolbeheer worden al redelijk goed op elkaar afgestemd. Het grotere knelpunt zit in de afstemming van het wegbeheer met de overige onderdelen van de openbare ruimte. Vooral met betrekking tot de openbare verlichting, het groen en het straatmeubilair. Gebleken is dat er voor het renoveren van wegen financiële middelen beschikbaar zijn vanuit het programma wegbeheer, maar dat voor de andere onderdelen geen, of onvoldoende, middelen beschikbaar zijn. Dit leidt tot problemen bij het uitvoeren van grootschalige onderhoudsprojecten in de openbare ruimte. Als een bepaalde weg of weggedeelte gerenoveerd moet worden, zal er vaak een volledige renovatie uitgevoerd moeten worden. Dat betekent dat naast de verharding ook openbaar groen, openbare verlichting en straatmeubilair vervangen moeten worden. Aangezien voor deze onderdelen onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn, wordt het budget van wegbeheer extra belast waardoor het geplande programma uiteindelijk

niet gerealiseerd kan worden. Dit heeft in het verleden vaak tot onbegrip en ergernis geleid (er wordt niet gedaan wat er beloofd is). Een ander probleem dat zich vaak voordoet is het volgende. Vanwege de lange voorbereidingstijd van grootschalige onderhoudsprojecten is het van groot belang dat in een vroegtijdig stadium gestart kan worden met de voorbereiding (programma van eisen opstellen, bestek opstellen, inspraaktraject doorlopen, aanbestedingprocedure). Wordt er te laat gestart met de voorbereiding van de projecten, dan is de vakafdeling in een aantal gevallen niet in staat de projecten tijdig uitvoeringsgereed te hebben, waardoor de projecten pas uitgevoerd worden in het jaar na het eigenlijke begrotingsjaar. Hierdoor worden de plannings niet gehaald, de beschikbare financiële middelen worden in het betreffende jaar niet aangewend en de verwachtingen bij onze inwoners worden niet waargemaakt. Dit is een ongewenste situatie

De oplossing kan gevonden worden door het instellen van een "Onderhoudsvoorziening openbare ruimte". Jaarlijks wordt er een bedrag gestort in de voorziening. De hoogte van dit bedrag is gebaseerd op een groot onderhoudsplan voor de volledige openbare ruimte. In de andere vakinhoudelijke deelrapporten, is per onderdeel onderbouwd welke financiële middelen nodig zijn voor het uitvoeren van (grootschalig) onderhoud. De begrotingen zijn opgesteld op basis van een groot onderhoudsplan met een looptijd van 10 jaar en met een doorkijk over de volledige (technische) levensduur van de betreffende onderdelen.

Wanneer een renovatie of grootschalig onderhoud plaats vindt, wordt een gedeelte van de voorziening hiervoor aangewend. De kosten van het grootschalige onderhoud worden direct ten laste van de voorziening geboekt.

De raad is het bevoegde orgaan om een voorziening in het leven te roepen en tot het vaststellen van de jaarlijkse dotaties in de voorziening. De bevoegdheid tot het doen van uitgaven ligt bij het college. Bij de jaarrekening legt het college verantwoording af over de onttrekkingen uit de voorziening en verstrekt inzicht in de toekomstige ontwikkelingen. Ook de bestuursrapportages worden daarvoor ingezet. Eventuele bijstellingen vinden plaats bij het vaststellen van de begroting.

Er zal, gescheiden van deze notitie Beheren op niveau, een raadsvoorstel aangeboden worden waarin voorgesteld wordt een "Onderhoudsvoorziening openbare ruimte" te creëren.

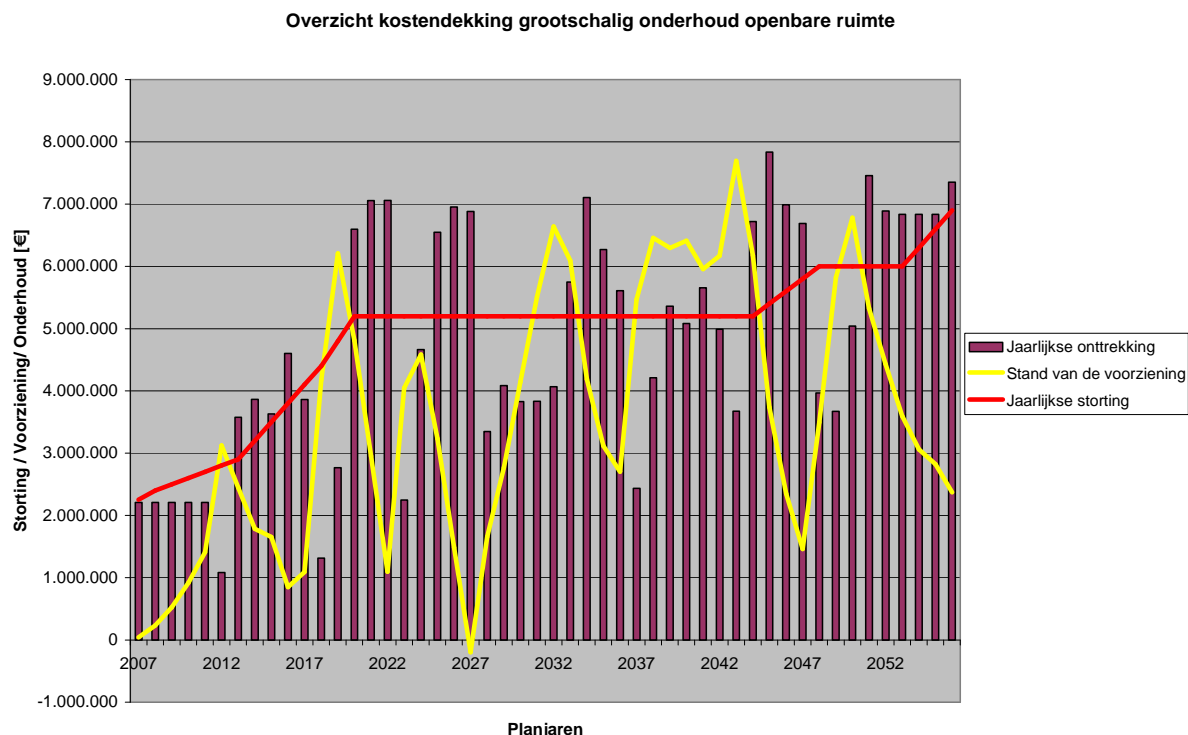
8.3. De benodigde financiële middelen

Het onderhouden van de openbare ruimte op basis van de nieuwe uitgangspunten van Beheren op niveau zal een aantal financiële consequenties hebben. Op enkele onderdelen van het beheer zal bespaard kunnen worden, terwijl op andere onderdelen juist weer meer financiële middelen nodig zijn om de doelen te verwezenlijken. Het "dagelijkse" onderhoud van de openbare ruimte zal in grote lijnen binnen de huidige financiële kaders uitgevoerd kunnen worden. Dit was overigens ook één van de kaders die de raad heeft meegegeven bij de start van het project. Met betrekking tot het grootschalig onderhoud worden wel knelpunten gesignaleerd. Allereerst is er het achterstallig onderhoud bij, met name, de verhardingen. Er zal een inhaalslag gepleegd moeten worden om de verhardingen op de gewenste niveaus te krijgen. Dit levert een extra financiële belasting op. Bij de berekeningen is er van uit gegaan dat de achterstand ingelopen wordt in een periode van 5 jaar. Daarnaast wordt op dit moment nog te weinig gereserveerd voor toekomstige vervangingen en renovaties van de openbare ruimte. Voor het grootschalige onderhoud aan verhardingen worden in de begroting of in het IP al financiële middelen beschikbaar gesteld, maar die zijn nog onvoldoende. Voor het grootschalige onderhoud aan de openbare verlichting zijn bedragen opgenomen in het IP, echter wel beperkt. Voor de overige onderdelen worden op dit moment nauwelijks financiële middelen beschikbaar gesteld. Voor de korte termijn zijn de tekorten al aanzienlijk, maar voor de middellange termijn lopen de tekorten snel op.

In de 7 deelrapporten, die elk een onderdeel van de openbare ruimte beschrijven, worden de benodigde financiële middelen berekend en toegelicht.

Er is voor gekozen om de beschikbare financiële middelen zoals ze opgenomen zijn in de begroting 2006 als uitgangspunt te nemen. [Hier is een tabel verwijderd](#). Uit berekeningen blijkt dat, wil er voldaan kunnen worden aan de uitgangspunten van Beheren op niveau, in 2007 en volgende jaren een tekort gaat ontstaan. Het tekort wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door te lage bedragen die op dit moment beschikbaar zijn voor het uitvoeren van grootschalig onderhoud van de openbare ruimte. Afbeelding 22 brengt dit in beeld.

Afbeelding 22:

Overzicht van investeringen ten behoeve van het grootschalige onderhoud aan de openbare ruimte

De paarse staafdiagrammen in die grafiek geven de benodigde vervangingsinvesteringen aan, gebaseerd op de levensduren van de verschillende onderdelen uit de openbare ruimte. De rode lijn geeft de hoogte aan van de jaarlijkse storting in de Onderhoudsvoorziening openbare ruimte. De gele lijn geeft de hoogte van de voorziening aan.

Uit de berekeningen blijkt dat de storting in de voorziening op zal moeten lopen van ca. € 2.250.000,- in 2007 tot ca. € 4.000.000,- in het jaar 2016. De sterke stijging is te verklaren door de enorme expansie van de openbare ruimte die in de zestiger en zeventiger jaren heeft plaats gevonden, [en die in de komende jaren vervangen zal moeten worden](#). Dit leidt tot aanzienlijke investeringen. Hierin is nauwelijks te temporiseren aangezien dit direct zal leiden tot een ongewenst laag kwaliteitsniveau.

De bedragen zijn bepaald op basis van de huidige werkelijke hoeveelheden (aantallen, m, m² m³). Jaarlijks bij het opstellen van de begroting zal de gerealiseerde areaaluitbreiding verwerkt worden.

Overigens wordt opgemerkt dat deze tekorten niet alleen ontstaan bij de nu voorgestelde onderhoudsniveaus. Ook om de huidige onderhoudsniveaus te handhaven zullen deze investeringen gedaan moeten worden. Gebeurt dit niet, dan zullen de onderhoudsniveaus teruglopen.

De hiervoor gepresenteerde analyses met betrekking tot het grootschalig onderhoud zijn opgesteld op basis van de nu bekende gegevens uit de diverse databestanden. Bij enkele databestanden is een achterstand in het invoeren van de actuele gegevens waardoor de betrouwbaarheid van de analyses afneemt. Dit heeft tot gevolg dat de hiervoor geschetste tekorten met een zekere bandbreedte geïnterpreteerd moeten worden. Er moet rekening gehouden worden met een afwijking van plus of min 10 %. Vanwege het belang van het kunnen beschikken over de meest actuele gegevens, zijn inmiddels maatregelen getroffen om de achterstanden weg te werken. Bij de verantwoording bij de jaarrekening 2006 verwachten wij actuele en correcte analyses te kunnen verstrekken.

Een tweede reden om nog eens kritisch te kijken naar de analyse met betrekking tot het grootschalig onderhoud is de volgende. Voor de openbare verlichting, het openbaar groen en het straatmeubilair werd tot op heden te weinig gereserveerd voor het grootschalig onderhoud. Dit blijkt uit de berekeningen die o.a. gebaseerd zijn op gemiddelde levensduren en onderhoudskenngetallen. Ondanks de te lage reserveringen zijn we tot nu toe redelijk in staat gebleken om met de beschikbare financiële middelen de openbare ruimte te onderhouden op een redelijk niveau. Dit blijkt o.a. uit de waardering die onze inwoners geven voor de openbare ruimte. Nu staan er de komende jaren aanzienlijke renovatieprojecten op de rol, en om die uit te kunnen voeren zullen dus extra financiële middelen nodig zijn. De vraag is wel of het de bedragen moeten zijn die uit de nu opgestelde analyses komen. Enige terughoudendheid is wellicht op zijn plaats.

Ook in de dagelijkse onderhoudsfeer zijn wellicht nog besparingen te realiseren door het aangaan van langjarige contracten. Hierdoor ontstaat een werkgarantie voor de aannemers wat zich kan vertalen in een lagere aanneemprijs. In 2007 zal onderzocht worden welke onderdelen van het beheer van de openbare ruimte hiervoor in aanmerking komen.

Om de kosten voor het grootschalige onderhoud van de openbare ruimte in perspectief te plaatsen is berekend wat de totale waarde is van de aangelegde openbare ruimte. Er is een onderverdeling gemaakt in verhardingen, groen, straatmeubilair en verlichting. De totale waarde bedraagt (afgerond) € 150.000.000,- en is verdeeld als volgt:

- Verhardingen	€ 112.859.000,--
- Groen	€ 22.669.000,--
- Straatmeubilair	€ 5.153.000,--
- Verlichting	€ 9.138.000,--

Voor het grootschalig onderhoud is op de langere termijn ca. € 5.000.000,-- per jaar nodig en dat is dus ca. 3,3% van de totale waarde van de openbare ruimte.

Naast de € 150.000.000,-- die geïnvesteerd is in de openbare ruimte is ook nog eens € 120.000.000,-- geïnvesteerd in het rioleringssysteem.

8.4. Keuze voor alternatieve onderhoudsniveaus

Bij de raadsbehandeling van de kadernota t.b.v. de begroting 2007 is duidelijk geworden dat de bomen niet meer tot in de hemel groeien. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Door enkele raadsfracties is aangegeven dat er gezocht moet worden naar mogelijke bezuinigingen. Hierbij zou ook gekeken moeten worden naar "Beheren op niveau".

Figuur 23 geeft een tabel waarin een groot aantal keuzemogelijkheden is opgenomen voor mogelijke besparingen (of voor mogelijke extra uitgaven!). Met behulp van deze keuzetabel is het mogelijk bestuurlijke keuzes te maken met betrekking tot de kwaliteit van de openbare ruimte en de financiële middelen die daarvoor beschikbaar worden gesteld. Een korte toelichting op de tabel.

In de linkerkolom staan de structuurelementen opgesomd die onderscheiden worden en waarvoor een keuze gemaakt kan worden voor het gewenste onderhoudsniveau. In de rech-

terkolommen zijn de onderhoudsniveaus aangegeven zoals ze conform de uitgangspunten van deze notitie zouden moeten zijn (de gewenste niveaus staan in kleur aangegeven). Er kunnen nu keuzes gemaakt worden voor een lager of hoger niveau. De financiële gevolgen (besparingen of extra uitgaven) van de alternatieven staan daarbij aangegeven. Voorbeeld: Voor woonwijken dient het onderhoudsniveau, volgens deze notitie, "gemiddeld" te zijn. Stel dat de verhardingen niet op het niveau gemiddeld, maar op het niveau "sober" onderhouden worden, dan levert dit een besparing op van € 420.000,- per jaar. Er zijn ook keuzes mogelijk die extra geld kosten. Als de verhardingen op het bedrijventerrein niet op het sobere, maar op een gemiddeld niveau onderhouden moeten worden dan levert dat extra onderhoudskosten op die begroot zijn op € 60.000,- per jaar.

	Onderhoudsniveau	Verhardingen	Openbaar groen	Straatmeubilair	Verlichting	Netheid	Onkruidbestrijding
Woonwijken	Hoog	€ 460.000	€ 60.000	€ 20.000	€ 3.000	€ 40.000	€ 40.000
	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
	Sober	-€ 420.000	-€ 40.000	-€ 20.000	-€ 3.000	-€ 30.000	-€ 30.000
Winkelcentra	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog
	Gemiddeld	-€ 24.000	-€ 1.000	-€ 1.000	-€ 750	-€ 7.500	-€ 3.000
	Sober						
Parken	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	nvt
	Gemiddeld	-€ 4.000	-€ 1.500	-€ 250	-€ 250	-€ 2.000	nvt
	Sober						nvt
Buitengebied	Hoog	€ 80.000	nvt	€ 4.000	€ 750	€ 8.000	nvt
	Gemiddeld	Sober	Sober	Sober	Sober	Sober	nvt
	Sober						nvt
Bedrijventerreinen	Hoog	€ 60.000	€ 12.000	€ 2.500	€ 750	€ 4.000	€ 15.000
	Gemiddeld	Sober	Sober	Sober	Sober	Sober	Sober
	Sober						
Wegenhoofdstructuur	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog
	Gemiddeld	-€ 100.000	-€ 6.000	-€ 4.500	-€ 1.000	-€ 10.000	-€ 5.000
	Sober						
Bijzondere omgevingen	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog	Hoog
	Gemiddeld	-€ 4.000	-€ 1.000	-€ 250	-€ 100	-€ 2.000	-€ 1.500
	Sober						
Fietspaden	Hoog	Hoog	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Gemiddeld	-€ 20.000	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Sober		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Voetpaden	Hoog	€ 140.000	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Gemiddeld	Gemiddeld	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Sober		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Afbeelding 23
Keuzetabel voor alternatieve onderhoudsniveaus

Bij de in de tabel genoemde bedragen dient nog een kanttekening geplaatst te worden. De berekeningen zijn gebaseerd op het in stand houden van een bepaald onderhoudsniveau. Voor enkele onderdelen geldt dat er eerst nog kosten gemaakt moeten worden om een hoger niveau te bereiken. Dit geldt vooral voor de verhardingen. Voorbeeld: als het besluit genomen wordt om de verhardingen in de woonwijken op een hoog niveau te gaan onderhouden i.p.v. gemiddeld, dan moeten ze eerst nog op dat niveau gebracht worden. Dit levert een eenmalige kostenpost op van € 5.190.000,-. Dit geldt ook voor verhardingen in het buitengebied. Om het niveau op te vijzelen van sober naar gemiddeld is een eenmalige investering nodig van € 500.000,-. Een dergelijke berekening is ook gemaakt voor het opkrikken van het niveau van de voetpaden van gemiddeld naar hoog. Dat vergt een eenmalige investering van € 2.130.000,-. Indien besloten zou worden om de hogere niveaus te gaan hanteren, dan moet tevens een besluit genomen worden binnen welke periode die niveaus bereikt moeten zijn.

Met deze informatie als basis, kunnen variaties aangebracht worden op het voorgestelde onderhoudsniveau. Opgemerkt wordt dat de genoemde extra kosten of besparingen als indicatief beoordeeld moeten worden.

Naar aanleiding van de opdracht van de raad om ze zoeken naar mogelijke bezuinigingen, zijn bovenstaande alternatieven nog eens kritisch tegen het licht gehouden. Geconcludeerd wordt dat het als onwenselijk wordt ervaren om de oorspronkelijk gekozen onderhoudsniveaus te verlagen. De niveaus zijn tot stand gekomen na afweging van tal van factoren en een verlaging van de niveaus zal direct leiden tot bezwaren van de betrokken doelgroepen. Uit alle contacten blijkt dat de kwaliteit van de openbare ruimte bij burgers, wijkverenigingen, bedrijven en belangenverenigingen hoog in het vaandel staat. Een verlaging van de kwaliteit heeft tal van negatieve gevolgen waarvan de effecten vaak pas op een later tijdstip naar voren komen en op dat moment met forse financiële inspanningen weer teniet moeten worden gedaan. Het kwalitatief op orde houden van de openbare ruimte dient een hoge prioriteit te hebben. Ook de inspraakreacties geven aan dat er eerder extra geld vrij gemaakt moet worden in plaats van dat er bespaard moet worden. Het IKE heeft bij de inspraak aangegeven niet in te kunnen stemmen met het geplande sobere onderhoud van de bedrijventerreinen (voor de volledige reactie wordt verwezen naar inspraakreacties in het agendadossier). Het opvoeren van het niveau van sober naar gemiddeld (zoals gewenst door het IKE) gaat gepaard met extra kosten die begroot zijn op ca. € 100.000,-- per jaar (zie afbeelding 23). Tijdens de inspraak hebben ook enkele wijkverenigingen aangegeven dat het geplande onderhoudsniveau (gemiddeld) in de woonwijken te laag is. Zij stellen voor het niveau te verhogen. Een dergelijke reactie is ook ontvangen van het ZLTO die een dringende oproep doet het onderhoudsniveau van het buitengebied te verhogen van sober naar gemiddeld.

Het doorvoeren van bezuinigingen druist dus in tegen de reacties die ingediend zijn tijdens de inspraak en de reacties die nog zullen volgen wanneer daadwerkelijk bezuinigd gaat worden op het onderhoud van de openbare ruimte. Ook de bezuinigingen die de afgelopen jaren al zijn doorgevoerd hebben er toe geleid dat het nauwelijks nog mogelijk is te besparen op het onderhoud van de openbare ruimte zonder de directe gevolgen daarvan te zien.

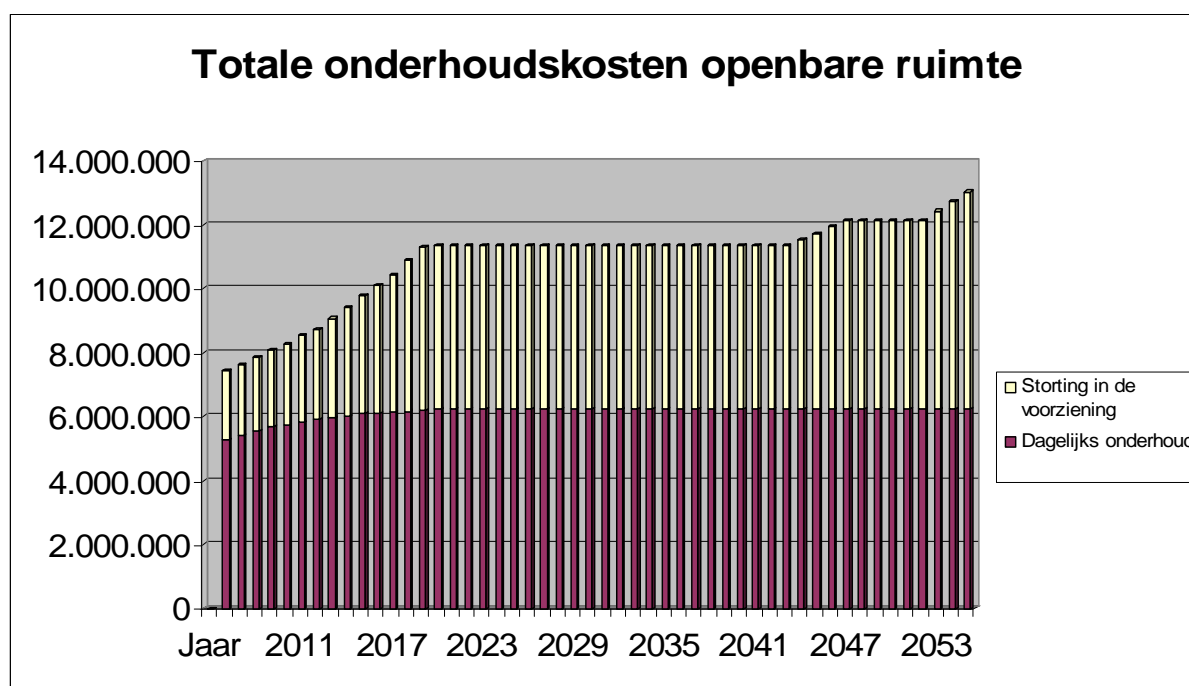
Geconcludeerd wordt dat de gekozen oorspronkelijke onderhoudsniveaus evenwichtig tot stand zijn gekomen waarbij recht wordt gedaan aan de wensen van de bewoners en belangengroeperingen, en de financiële middelen die hiervoor ingezet moeten worden. Als er desondanks toch bezuinigingen doorgevoerd moeten worden, dan komt het verlagen van het niveau van de wege hoofdstructuur in beeld. De wege hoofdstructuur wordt, volgens de notitie, onderhouden op het hoge niveau. Er kan voor gekozen worden om dit niveau te verlagen tot gemiddeld, en dat voor alle onderdelen van de wege hoofdstructuur (verhardingen, groen, netheid, enz.). Dit levert een besparing op van € 126.500,-- per jaar. Het verlagen van het niveau heeft ook tot gevolg dat een geringere achterstand hoeft te worden ingelopen en dat levert de eerste 5 jaar nog een besparing op van € 88.000,-- per jaar. Opgemerkt wordt wel dat de bezoekers aan onze gemeente via wege hoofdstructuur een "eerste indruk" krijgen van de kwaliteit van de openbare ruimte. De uitstraling die het niveau "gemiddeld" geeft is uiteraard uitdrukkelijk lager dan het niveau "hoog". Om toch een bezuiniging te realiseren wordt voorgesteld de wege hoofdstructuur op het gemiddelde niveau te onderhouden. In de ontwerpbegroting 2007 is rekening gehouden met deze bezuiniging.

Geen bezuiniging, maar wel een aspect waar nog rekening mee gehouden moet worden is het volgende. In het investeringsplan is en wordt een aantal renovatieprojecten opgenomen waarvoor de aanleiding is de herinrichting van de weg, het vervangen van de riolering of het aanpassen van de verkeerssituatie. Voor de financiering van deze projecten wordt in principe geen gebruik gemaakt van de voorziening. Bij de opbouw van de voorziening is er echter wel rekening mee gehouden dat op enig moment die betreffende wegen op niveau gebracht zouden moeten worden. Die herstelmomenten worden nu uitgesteld en dat is voordelig voor de voorziening. Op basis van het IP 2007-2010 is becijferd dat deze IP-projecten een voordeel opleveren voor Beheren op niveau van ca. € 275.000,-- per jaar. Jaarlijks zal dit bedrag dan

ook bijgedragen worden vanuit de onderhoudsvoorziening aan het IP, e.e.a. afhankelijk van de projecten die in het IP opgevoerd worden.

8.5. De dekking

In paragraaf 8.3 zijn de bedragen weergegeven die nodig zijn om het onderhoudsniveau van de openbare ruimte te brengen en te handhaven op het gewenste niveau. Vervolgens is in paragraaf 8.4 nog een bezuiniging ingebracht door het niveau van de wegenhoofdstructuur te verlagen van hoog naar gemiddeld. Op basis van deze uitgangspunten is inzichtelijk gemaakt welke bedragen de komende jaren nodig zijn voor het onderhoud van de openbare ruimte. Afbeelding 24 laat dit in grafiekvorm zien. De grafiek is opgebouwd uit het dagelijks onderhoud en het groot onderhoud. Bij het dagelijks onderhoud is ook rekening gehouden met de areaaluitbreidingen die in de komende jaren naar verwachting nog gaan plaatsvinden. Bij het groot onderhoud is dat nog niet gedaan omdat de invloed van de areaaluitbreiding de eerste jaren nog erg gering is.

Afbeelding 24

De totale onderhoudskosten van de openbare ruimte.

In 2007 is een bedrag nodig van € 5.242.000,-- voor het dagelijks onderhoud. Dit bedrag is ingepast in de conceptbegroting 2007. Dit bedrag zal op moeten lopen tot ca. € 5.670.000,-- in het jaar 2010. De voorziening voor het grootschalig onderhoud dient in 2007 gevoed te worden met een bedrag van € 2.160.000,--, en dat bedrag dient op te lopen tot € 2.400.000,-- in 2010. In het meerjarenperspectief 2007-2010 zijn deze bedragen voorlopig verwerkt waarbij als dekking o.a. is ingezet het extra budget van 4 keer € 250.000,-- dat door de raad beschikbaar is gesteld voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.

Tenslotte wordt nog eens benadrukt dat het van groot belang is dat er een deugdelijk onderhoud aan de openbare ruimte wordt uitgevoerd en dat daar de hiervoor genoemde bedragen voor noodzakelijk zijn. Kunnen deze bedragen niet beschikbaar worden gesteld, dan kunnen de gewenste onderhoudsniveaus niet gehandhaafd of bereikt worden. Er zullen twee belangrijke gevolgen zichtbaar worden. Ten eerste zullen de onderhoudsniveaus dalen waardoor in een aantal gevallen de ondergrens duidelijk overschreden zal worden. Dit zal leiden tot een

---

duidelijke afname van de kwaliteit van de leefomgeving wat een aantal vervelende effecten zal hebben (afname tevredenheid bewoners, minder aantrekkingskracht op potentiële bedrijven, meer risico op claims als gevolg van ongevallen). Een tweede belangrijk punt is dat de investeringen wel uitgesteld worden, maar in een later stadium zeker weer gedaan moeten worden. Wellicht zelfs met hogere lasten als gevolg van opgelopen schade vanwege het achterstallig onderhoud.

---

9. Communicatie en inspraak

De notitie Beheren op niveau (BON) heeft de procedure volgens de "Algemene Inspraakverordening gemeente Etten-Leur" gevolgd. Deze procedure houdt in dat iedere belanghebbende de notitie in kan zien op het Stadskantoor en zijn of haar zienswijze in kan dienen. Het volledige plan heeft vanaf 22 mei 2006 tot en met 3 juli 2006 ter inzage gelegen in het informatiecentrum bij de receptiebalie van het Stadskantoor.

Door middel van een tweetal publicaties in de Etten-Leurse Bode en op gemeentelijke internetsite zijn belanghebbende gewezen op de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen. Daarnaast is het rapport aan 43 externe partijen beschikbaar gesteld met het verzoek om hun zienswijze kenbaar te maken.

Op 19 juni 2006 is een informatieavond georganiseerd waarbij speciaal voor de netwerkers van Buurtbeheer de plannen mondeling zijn toegelicht. Deze avond werd bezocht door wijkverenigingen, politie, WEL, Stichting Welzijn en raadsleden.

In het agendadossier is een compleet overzicht opgenomen van de inspraakreacties en de antwoorden hierop van het college van burgemeester en wethouders. Er zijn 12 schriftelijke reacties ontvangen. Enkele reacties hebben geleid tot een aanpassing van de notitie. Soms kon volstaan worden met een verduidelijking van de tekst, en in een enkel geval is een beleidsuitgangspunt gewijzigd. Zo werd oorspronkelijk als uitgangspunt genomen dat het giftige St Jacobskruiskruid niet bestreden zou worden vanwege het geringe effect daarvan. De reacties hebben er toe geleid dat er toch een bestrijding plaats gaat vinden.

Voor een compleet overzicht van de reacties wordt verwezen naar de bijlage in het agendadossier.

Bijlage I: ***Kaartmateriaal structuurindeling***

Bijlage II: ***Kaartmateriaal gewenste onderhoudsniveaus***

Deze notitie is gebaseerd op de volgende deelrapporten en bijlagen:

- Kwaliteitsbeelden openbare ruimte
- Notitie verhardingen
- Notitie openbaar groen
- Notitie openbare verlichting
- Notitie straatmeubilair
- Notitie berm- en slootbeheer
- Notitie onkruidbestrijding
- Notitie netheid openbare ruimte
- Notitie financiën
- Inspraakreacties van partners en burgers
- Verslag van de informatiebijeenkomst van 19 juni 2006

Alle deelrapporten en bijlagen liggen ter inzage in het agendadossier.

Bijlage I: Kaartmateriaal structuurindeling

Bijlage II: Kaartmateriaal onderhoudsniveaus

